

ΕΛΛΑΔΑ: ΣΥΝΟΡΟ ΕΛΠΙΔΑΣ ΚΑΙ ΦΟΒΟΥ

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ
ΑΠΩΘΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΣΥΝΟΡΑ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

AMNESTY
INTERNATIONAL

Η Διεθνής Αμνηστία είναι ένα παγκόσμιο κίνημα που αποτελείται από περισσότερους από 3 εκατομμύρια υποστηρικτές, μέλη και ακτιβιστές σε περισσότερες από 150 χώρες και εδαφικές επικράτειες, οι οποίοι αγωνίζονται για να δώσουν τέλος σε βαρύτερες καταπατήσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Το όραμά μας είναι κάθε άνθρωπος να απολαμβάνει όλα τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και σε άλλα διεθνή θεσμικά κείμενα για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Είμαστε ανεξάρτητοι από κάθε κυβέρνηση, πολιτική ιδεολογία, οικονομικό συμφέρον ή θρησκεία και χρηματοδοτούμαστε κυρίως από τα μέλη μας και από δωρεές από το κοινό.

AMNESTY
INTERNATIONAL

Η έκθεση εκδίδεται ως μέρος της εκστρατείας της Διεθνούς Αμνηστίας, «S.O.S. Ευρώπη: οι άνθρωποι μπροστά από τα σύνορα». Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε την ιστοσελίδα <http://www.whenyoudontexist.eu/>

Πρώτη έκδοση το 2014 από την
Amnesty International Ltd
Peter Benenson House
1 Easton Street
London WC1X 0DW
United Kingdom

© Διεθνής Αμνηστία 2014

Index: EUR 25/004/2014 Greek
Γλώσσα πρωτοτύπου: αγγλική
Εκτυπώθηκε από τη Διεθνή Αμνηστία,
Διεθνής Γραμματεία, Ηνωμένο Βασίλειο

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. Αυτή η έκδοση υπόκειται σε πνευματικά δικαιώματα, αλλά επιτρέπεται να αναπαραχθεί με οποιαδήποτε μέθοδο χωρίς χρηματικό αντίτιμο για λόγους συνηγορίας, διεκδίκησης και διδασκαλίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όχι όμως για μεταπώληση. Οι κάτοχοι των πνευματικών δικαιωμάτων ζητούν να ενημερώνονται για κάθε τέτοια χρήση για λόγους εκτίμησης του αντιτύπου. Για δημιουργία αντιγράφων σε οποιοσδήποτε άλλες περιστάσεις, ή για επαναχρησιμοποίηση σε άλλες εκδόσεις, ή για μετάφραση ή απόδοση, πρέπει να εξασφαλιστεί προηγούμενη γραπτή άδεια από τους εκδότες και ενδέχεται να απαιτείται καταβολή χρηματικού αντιτίμου. Για να ζητήσετε άδεια, ή για οποιοδήποτε άλλες πληροφορίες, παρακαλούμε επικοινωνήστε με τη διεύθυνση copyright@amnesty.org

Φωτογραφία εξωφύλλου: Μετανάστες και πρόσφυγες περπατούν κοντά στα ελληνοτουρκικά σύνορα, 2013.
© Mauro Prandelli/Invision

amnesty.org

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή.....	5
2. Ιστορικό.....	7
Μεθοδολογία.....	9
3. Η απαγόρευση των απωθήσεων κατά το Διεθνές Δίκαιο	10
4. Απωθήσεις: μοτίβα καταπατήσεων	12
4.1 Απωθήσεις στα χερσαία σύνορα	12
4.2 Απωθήσεις στη θάλασσα	15
4.3 Κακομεταχείριση και άλλες μορφές κακοποίησης.....	18
5. Η απόκριση των ελληνικών αρχών στις καταγγελίες απωθήσεων	21
Διαδεδομένες και τακτικές παραβιάσεις.....	21
6. Ελλάδα, το εκτεθειμένο πλευρό του «Φρουρίου Ευρώπη»	24
7. Η Frontex στα ελληνοτουρκικά σύνορα: Χερσαίες και θαλάσσιες επιχειρήσεις Ποσειδώνας.....	26
8. Συμπεράσματα και συστάσεις.....	29
Συστάσεις.....	29
Σημειώσεις.....	34

ΕΛΛΑΔΑ: ΣΥΝΟΡΟ ΕΛΠΙΔΑΣ ΚΑΙ ΦΟΒΟΥ
Μετανάστες και πρόσφυγες απωθούνται στα σύνορα της Ευρώπης

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«[Οι λιμενικοί] είπαν ότι θα μας πήγαιναν στην Αθήνα. Αντί γι' αυτό, μας έβαλαν σε μια πλαστική βαρκούλα και μας άφησαν στη θάλασσα.»

Οι Δ. και Ρ., νεαρό ζευγάρι Αφγανών, περιγράφουν πώς απωθήθηκαν από την Ελλάδα στην Τουρκία τον Σεπτέμβριο του 2013. Η Ρ. ήταν τότε έξι μηνών έγκυος

Κάθε χρόνο, χιλιάδες πρόσφυγες και μετανάστες φτάνουν στα ελληνοτουρκικά σύνορα ελπίζοντας να τα διασχίσουν και να εισέλθουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Για μερικούς, αυτό είναι το τελευταίο σκέλος ενός μακρινού και επικίνδυνου ταξιδιού για να ξεφύγουν από την βασανιστική φτώχεια και να φτιάξουν μια καλύτερη ζωή για τους ίδιους και τις οικογένειές τους. Για άλλους, η ΕΕ προσφέρει την ελπίδα καταφυγίου από τη βία και τους διωγμούς σε χώρες που σπαράσσονται από συγκρούσεις, όπως είναι το Αφγανιστάν και η Συρία.

Οι λόγοι που επιδιώκουν την είσοδο στην ΕΕ είναι πολύπλοκοι και διαφέρουν από άτομο σε άτομο. Ωστόσο, για πολλούς, οι ελπίδες που μετέφεραν μαζί τους μετατράπηκαν σε τραγωδία εξαιτίας των παράνομων και καταχρηστικών ενεργειών Ελλήνων αστυνομικών και λιμενοφυλάκων.

Η Διεθνής Αμνηστία έχει κρούσει επανειλημμένα τον κώδωνα του κινδύνου για τις καταγγελίες βαρύτατων παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων εναντίον προσφύγων και μεταναστών στα ελληνοτουρκικά σύνορα. Τον Ιούλιο του 2013, εξέδωσε έκθεση με τίτλο *Σύνορα της Ευρώπης: Καταπατήσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα σύνορα της Ελλάδας με την Τουρκία*, στην οποία εξέταζε μια σειρά καταχρηστικών πρακτικών ελέγχου των συνόρων, με προεξάρχουσα την παράνομη και συχνά επικίνδυνη πρακτική της συνοπτικής απώθησης των εντοπιζόμενων μεταναστών και προσφύγων πίσω στην άλλη πλευρά των συνόρων, στην Τουρκία.

Η απόκριση των ελληνικών αρχών σε τέτοιου είδους καταγγελίες από τη Διεθνή Αμνηστία και άλλους¹ έχει κυμανθεί μεταξύ πλήρους άρνησης και μερικής παραδοχής ότι ενδεχομένως να συμβαίνουν μεμονωμένα και σπάνια. Ακόμα και αυτός ο τελευταίος ισχυρισμός ακούγεται ανειλικρινής. Η νέα έρευνα που δημοσιεύεται σε αυτήν τη σύντομη έκθεση δεν είναι, ίσως, αρκετή για να αποδείξει με βεβαιότητα ότι οι απωθήσεις είναι συστηματικές – με την έννοια ότι συνιστούν εσκεμμένη πολιτική. Όμως το ίδιο το πλήθος

των αξιόπιστων καταγγελιών για απωθήσεις που κατόρθωσε να τεκμηριώσει η Διεθνής Αμνηστία κατά τους τελευταίους εννιά μήνες δείχνει ότι είναι συνήθεις: από τους 67 ανθρώπους, από τους οποίους πήρε συνεντεύξεις η Διεθνής Αμνηστία, περισσότεροι από τους μισούς παρείχαν πειστικούς ισχυρισμούς ότι απωθήθηκαν τουλάχιστον μία φορά. Η παράλειψη των ελληνικών αρχών να παραδεχτούν και να εξαλείψουν αυτήν την πρακτική τις καθιστά εξίσου υπαίτιες.

Η ευθύνη της επιτήρησης και της πάταξης των καταπατήσεων από Έλληνες αστυνομικούς και λιμενοφύλακες δεν περιορίζεται, ωστόσο, στις ελληνικές αρχές. Οι ελληνικές πολιτικές μετανάστευσης και ασύλου είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με διαδικασίες και πολιτικές που αποφασίζονται στις Βρυξέλλες. Τα λίγα τελευταία χρόνια, η ΕΕ έχει επιδοθεί στην κατασκευή ενός ολοένα πιο αδιαπέραστου τείχους γύρω από τα εξωτερικά της σύνορα – τόσο υλικού, με φράχτες και αυξημένη επιτήρηση των συνόρων, όσο και νομοθετικού, με μεταναστευτικές πολιτικές που καθιστούν τη νόμιμη είσοδο στην ΕΕ ολοένα δυσκολότερη για τους οικονομικούς μετανάστες όσο και για τους πρόσφυγες. Το σφράγισμα των ελληνοτουρκικών συνόρων έχει κεντρική θέση στην οικοδόμηση αυτού του νέου Φρουρίου Ευρώπη και η αυστηρή του αστυνόμευση αναμένεται και ενθαρρύνεται έντονα από τα βόρεια κράτη-μέλη της ΕΕ, που είναι κατά κανόνα ο προορισμός που προτιμούν όσοι διασχίζουν αυτά τα σύνορα παράτυπα.

Για αυτόν τον σκοπό, η ΕΕ έχει δαπανήσει εκατοντάδες εκατομμύρια ευρώ για να βοηθήσει την Ελλάδα στις επιχειρήσεις ελέγχου των συνόρων της και στο σύστημα υποδοχής της. Η Frontex, η υπηρεσία της ΕΕ που ευθύνεται για τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων, δαπάνησε περίπου 37 εκατομμύρια ευρώ το 2011 και το 2012 για Κοινές Χερσαίες και Θαλάσσιες Επιχειρήσεις Ποσειδών, τις οποίες φιλοξενούν η Ελλάδα και η Βουλγαρία, και έχει στελέχη που εργάζονται μαζί με τις ελληνικές υπηρεσίες ελέγχου των συνόρων.² Οι τέτοιας κλίμακας επενδύσεις και εμπλοκή της ΕΕ συνοδεύονται από πρόσθετες ευθύνες, τις οποίες δεν μπορεί αυτή εύκολα να αποποιηθεί. Η Διεθνής Αμνηστία πιστεύει ότι έχει έρθει η ώρα να αναστείλει η Frontex τη συνεργασία της για τον έλεγχο των συνόρων με τις ελληνικές υπηρεσίες ελέγχου των συνόρων μέχρις ότου αυτές αποδείξουν ότι αντιμετωπίζουν σοβαρά τη διαδεδομένη πρακτική των απωθήσεων κατά μήκος των ελληνοτουρκικών συνόρων.

Οι εξουσίες της ΕΕ δεν περιορίζονται στη χορήγηση και την παρακράτηση κονδυλίων. Είναι επίσης ο θεματοφύλακας της νομοθεσίας και των προτύπων που έχει αναπτύξει σε σχέση με τις πολιτικές ασύλου και μετανάστευσης των κρατών-μελών. Αν και αυτή η νομοθεσία αποσκοπεί από τη σύλληψή της να περιορίσει και να αποθαρρύνει την παράτυπη είσοδο στην ΕΕ, περιέχει εντούτοις πολλαπλές εγγυήσεις που προορίζονται να διασφαλίσουν την πρόσβαση των προσφύγων σε διαδικασίες ασύλου και απαγορεύουν τις απωθήσεις. Η Επιτροπή της ΕΕ έχει ευθύνη να διασφαλίσει ότι τηρείται στην πράξη αυτή η απαγόρευση και ότι θα κινηθούν κατά της Ελλάδας διαδικασίες παραβίασης για παραβιάσεις για τις οποίες αυτή ευθύνεται, αλλά που ντροπιάζουν την Ευρώπη συνολικά.

2. ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Εδώ και πολλά χρόνια η Ελλάδα είναι μία από τις κύριες πύλες προς την ΕΕ για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες. Το 2010, στα χερσαία σύνορα με την Τουρκία στην περιοχή του Έβρου σχεδόν πενταπλασιάστηκε ο αριθμός των προσφύγων και μεταναστών που εισέρχονται παράτυπα στην Ευρώπη, σύμφωνα με τις ελληνικές αρχές.³ Αυτές αντέδρασαν παρατάσσοντας σχεδόν 2.000 πρόσθετους συνοροφύλακες στην περιοχή τον Αύγουστο του 2012 και κατασκευάζοντας έναν φράχτη μήκους 10,5 χλμ στα σύνορα του Έβρου (βλ. επίσης κεφάλαιο 5). Αυτά τα μέτρα είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση του αριθμού των προσφύγων και μεταναστών που επιχειρούν την πιο επικίνδυνη θαλάσσια διαδρομή σε μια προσπάθεια να φτάσουν στα ελληνικά νησιά.

Η ΕΕ έχει διαθέσει οικονομική στήριξη για πολλά από τα μέτρα που έχουν λάβει οι ελληνικές αρχές. Σε σύγκριση με τη γενναιοδωρία της ΕΕ προς τις προσπάθειες της Ελλάδας να ασφαλίσει τα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, ωχριούν τα κονδύλια που διατέθηκαν για να ενισχυθούν οι προσπάθειες υποδοχής των προσφύγων από την Ελλάδα. Για παράδειγμα, μεταξύ 2011 και 2013, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διέθεσε στην Ελλάδα €12.220.969 στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσφύγων. Το κονδύλι που διέθεσε στην Ελλάδα για το ίδιο διάστημα στο πλαίσιο του Ταμείου Επιστροφών και του Ταμείου Εξωτερικών Συνόρων για να ενισχυθούν τα μέτρα ελέγχου των συνόρων και να αυξηθούν οι χώροι κράτησης ήταν €227.576,503.⁴

Ο συνολικός αριθμός των ανθρώπων που εισέρχονται στην Ελλάδα από την Τουρκία μέσω παράτυπων διαδρομών έχει μειωθεί δραματικά ως αποτέλεσμα της αυξημένης αστυνόμευσης των συνόρων, παρά τη μικρή αύξηση όσων εισέρχονται από τη θάλασσα. Το 2012, 34.084 άνθρωποι συνελήφθησαν για παράτυπη είσοδο στα ελληνοτουρκικά σύνορα. Το 2013, ο αριθμός αυτός μειώθηκε κατά περισσότερο από 60% σε 12.556.⁵

Η ολοένα πιο αρνητική νοοτροπία απέναντι στα ζητήματα μετανάστευσης και προσφύγων δεν μπορούν να διαχωριστούν από τις οικονομικές δυσκολίες της Ελλάδας κατά την τελευταία εξαετία. Για μεγάλο μέρος του πληθυσμού, η κρίση έχει επιφέρει οδυνηρές οικονομικές κακουχίες, δραματική πτώση του βιοτικού επιπέδου και απώλεια πρόσβασης σε ζωτικές υπηρεσίες όπως η υγειονομική περίθαλψη. Αυτό έχει πυροδοτήσει κοινωνικές εντάσεις και οξυμένη πολιτική πόλωση που αντικατοπτρίζεται στα πρόσφατα εκλογικά οφέλη της Χρυσής Αυγής. Αυτό το κόμμα, γνωστό για την επιθετική ρητορική του κατά των μεταναστών, έλαβε 18 από τις συνολικά 300 έδρες στην ελληνική Βουλή στις εκλογές του 2012, ενώ κεντρικά κόμματα εξακολουθούν να διατυπώνουν σκληρό δημόσιο λόγο για τη μετανάστευση.

Η θεσμική εχθρότητα απέναντι στους μετανάστες και τους πρόσφυγες έχει επιφέρει την υιοθέτηση μιας σειράς πολιτικών που έχουν ως αποτέλεσμα την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των προσφύγων και των μεταναστών. Καταχρηστικές πολιτικές μετανάστευσης, όπως η τακτική και παρατεταμένη κράτηση – συχνά σε φρικτές συνθήκες, οι επιχειρήσεις-σκούπα με στόχο τους παράτυπους μετανάστες, η αυθαίρετη κράτηση, η κατάρτιση φυλετικών προφίλ υπόπτων και η κακομεταχείριση, εξακολουθούν να καταγγέλλονται σε πόλεις σε ολόκληρη τη χώρα. Ο στόχος όλων αυτών των πρακτικών είναι σαφής: να ενθαρρύνουν τους παράτυπους μετανάστες που βρίσκονται ήδη στη χώρα να

φύγουν, και να αποτρέψουν νέες αφίξεις. Οι ρατσιστικές επιθέσεις, και η παράλειψη των αρχών να τις διερευνήσουν αποτελεσματικά, έχουν επίσης συμβάλει ώστε η Ελλάδα να γίνει τόπος εξαιρετικά επικίνδυνος για τους πρόσφυγες, τους αιτούντες άσυλο και τους μετανάστες⁶.

Η ευθύνη της αστυνόμευσης των συνόρων της Ελλάδας καταμερίζεται μεταξύ της Ελληνικής Αστυνομίας, η οποία υπάγεται στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, και του Λιμενικού Σώματος, το οποίο υπάγεται στο Υπουργείο Ναυτιλίας και Αιγαίου. Η Ελληνική Αστυνομία είναι η κύρια υπηρεσία της χώρας για την επιβολή του νόμου. Ευθύνεται για τον έλεγχο των χερσαίων συνόρων της χώρας, περιλαμβανομένων εκείνων με την Τουρκία. Οι μονάδες συνοροφυλάκων είναι τμήμα της Ελληνικής Αστυνομίας με ιδιαίτερη αρμοδιότητα να αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της 'παράνομης' μετανάστευσης και των διασυνοριακών εγκλημάτων και επιχειρούν σε χερσαίες παραμεθόριες περιοχές με μεγάλο αριθμό 'παράνομων' μεταναστών.⁷ Το Λιμενικό Σώμα ευθύνεται για τον έλεγχο των θαλάσσιων συνόρων της χώρας, την αστυνόμευση των λιμανιών και την υποστήριξη επιχειρήσεων έρευνας και διάσωσης. Διοικείται από τον Αρχηγό του Λιμενικού Σώματος, ο οποίος επιβλέπει τις επιχειρήσεις των οκτώ περιφερειακών Διευθύνσεων.⁸

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Αυτή η έκθεση αποτελεί συνέχεια εκείνης με τίτλο *Σύνορα της Ευρώπης: Καταπατήσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα σύνορα της Ελλάδας με την Τουρκία* (Index: EUR 25/008/2013), που εκδόθηκε τον Ιούλιο του 2013. Βασίζεται σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε μεταξύ Ιουλίου 2013 και Μαρτίου 2014. Η Διεθνής Αμνηστία πήρε συνεντεύξεις από 67 ανθρώπους σε χώρους κράτησης στην Ελλάδα και τη Βουλγαρία και σε διάφορα σημεία της Αθήνας και της Κωνσταντινούπολης. Καταθέσεις ελήφθησαν επίσης από ανθρώπους που είχαν ταξιδέψει μέσω της Ελλάδας το προηγούμενο 18μηνο και στους οποίους έχει χορηγηθεί στο μεταξύ διεθνής προστασία σε ευρωπαϊκές χώρες. Εκπρόσωποι της Διεθνούς Αμνηστίας μίλησαν επίσης με διάφορες εθνικές και διεθνείς ΜΚΟ.

Τον Φεβρουάριο του 2014 η οργάνωση έστειλε επιστολή στην Ελληνική Αστυνομία και στο Λιμενικό Σώμα εκφράζοντας ανησυχίες για τις συνεχιζόμενες καταγγελίες απωθήσεων και ζητώντας τις απόψεις τους και πρόσθετη πληροφόρηση για τις περισσότερες από τις υποθέσεις που περιλαμβάνονται σε αυτήν την έκθεση. Μέχρι τα μέσα Απριλίου 2014, η Διεθνής Αμνηστία είχε λάβει απάντηση από το Αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας, όχι όμως από το Λιμενικό Σώμα. Η Διεθνής Αμνηστία έστειλε επίσης επιστολή στη Frontex και έλαβε απάντηση τον Μάρτιο του 2014.

3. Η ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΩΘΗΣΕΩΝ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ

Οι απωθήσεις που συνίστανται στην απέλαση ομάδας ανθρώπων χωρίς να εξεταστούν οι ατομικές περιστάσεις του κάθε προσώπου χωριστά αποτελούν συλλογικές απελάσεις. Οι συλλογικές απελάσεις απαγορεύονται ρητά από το ελληνικό δίκαιο, το δίκαιο της ΕΕ και το διεθνές δίκαιο. Οι απωθήσεις μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα να στερηθούν οι πρόσφυγες την ευκαιρία να ζητήσουν άσυλο, όμως η προστασία από τη συλλογική απέλαση ισχύει για όλους, περιλαμβανομένων των παράτυπων μεταναστών. Η Ελλάδα είναι επομένως υποχρεωμένη να εξετάζει την κατάσταση του κάθε προσώπου που φτάνει στην επικράτειά της και να του παρέχει το δικαίωμα να αμφισβητήσει τυχόν απόφαση απέλασης.

Οι απωθήσεις μπορούν επίσης να έχουν ως αποτέλεσμα να επιστραφούν άτομα σε χώρες όπου θα διέτρεχαν κίνδυνο σοβαρών παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ή μέσω τρίτης χώρας.⁹ Αυτή η πρακτική είναι γνωστή ως επαναπροώθηση (refoulement) και επίσης απαγορεύεται από το δίκαιο της ΕΕ και το διεθνές δίκαιο.

Σύμφωνα με τον ελληνικό Νόμο 3907/2011, όλοι οι υπήκοοι τρίτων χωρών που φτάνουν παράτυπα στην Ελλάδα και εντοπίζονται πρέπει να μεταφερθούν σε Κέντρο Πρώτης Υποδοχής για να διασφαλιστεί η σωστή καταγραφή, ταυτοποίηση και εκτίμηση των αναγκών προστασίας τους. Μετά την ενσωμάτωση της νομοθεσίας της ΕΕ στο ελληνικό εθνικό δίκαιο, οι ελληνικές αρχές πρέπει να εξετάζουν εξατομικευμένα την κατάσταση κάθε προσώπου που φτάνει στην επικράτειά τους και να του παρέχουν την ευκαιρία να αμφισβητήσει τυχόν απόφαση απέλασής του προκειμένου να πραγματοποιηθεί νόμιμα οποιαδήποτε απέλαση ή απομάκρυνση.

Οι συλλογικές απελάσεις απαγορεύονται ρητά από το Άρθρο 19(1) του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (τον Χάρτη).¹⁰ Η αρχή της μη επαναπροώθησης κατοχυρώνεται στο Άρθρο 33 της Σύμβασης του 1951 για τους Πρόσφυγες, η οποία αναφέρει ότι «Ουδεμία Συμβαλλομένη Χώρα θα απελαύνη ή θα επαναπροωθή, καθ' οιονδήποτε τρόπον, Πρόσφυγας, εις τα σύνορα εδαφών ένθα η ζωή ή ελευθερία αυτών απειλούνται δια λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων.» Το Άρθρο 19(2) του Χάρτη απαγορεύει ρητά την απέλαση ατόμων σε χώρες όπου «υπάρχει σοβαρός κίνδυνος ότι μπορεί να υποβληθεί στη θανατική ποινή, σε βασανιστήρια ή σε άλλες μορφές απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας.»

Διάφορες διατάξεις που περιέχονται στον Κώδικα Συνόρων του Σένγκεν και σε Οδηγίες ασύλου και επιστροφών της ΕΕ παρέχουν περαιτέρω εγγυήσεις όσον αφορά την πρόσβαση σε διαδικασίες ασύλου και τις εξατομικευμένες αποφάσεις απέλασης.¹¹

Η Ελλάδα έχει υποχρέωση να σέβεται, να προστατεύει και να εκπληρώνει τα ανθρώπινα δικαιώματα κάθε ανθρώπου στην επικράτειά της ή υπό τη δικαιοδοσία της, ανεξάρτητα από την μεταναστευτική του κατάσταση.¹²

Είτε οι βάρκες που μεταφέρουν πρόσφυγες και μετανάστες αναχαιτιστούν από σκάφη της ελληνικής ακτοφυλακής στα ελληνικά χωρικά ύδατα είτε όχι, από τη στιγμή που Έλληνες αξιωματούχοι έχουν εξουσία επάνω τους –ρυμουγκώντας τις βάρκες ή επιβιβάζοντας τους επιβάτες στο κρατικό σκάφος– οι μετανάστες και οι πρόσφυγες βρίσκονται υπό ελληνική δικαιοδοσία.

Η κακομεταχείριση και η ταπεινωτική μεταχείριση στη διάρκεια επιχειρήσεων ελέγχου των συνόρων ή κατά την κράτηση για λόγους μετανάστευσης συνιστούν επίσης παραβίαση των προτύπων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, περιλαμβανομένων ιδίως της Σύμβασης των ΗΕ κατά των Βασανιστηρίων και Άλλων Μορφών Σκληρής, Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.¹³ Οι αρχές έχουν υποχρέωση να προλαμβάνουν την κακομεταχείριση και να ερευνούν έγκαιρα και αμερόληπτα όλες τις καταγγελίες κακομεταχείρισης.

Οι ελληνικές αρχές έχουν σαφή ευθύνη να προλαμβάνουν όλες τις καταπατήσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που σκιαγραφήθηκαν παραπάνω και να διασφαλίζουν ότι τυχόν παραβιάσεις ερευνώνται και οι υπαίτιοι οδηγούνται στη δικαιοσύνη.

4. ΑΠΩΘΗΣΕΙΣ: ΜΟΤΙΒΑ ΚΑΤΑΠΑΤΗΣΕΩΝ

«Πρέπει να τους κάνουμε [των μεταναστών] τον βίο αβίωτο»

Δήλωση που αποδίδεται στον Νίκο Παπαγιαννόπουλο, πρώην Αρχηγό της Αστυνομίας, προς ομάδα αξιωματικών της αστυνομίας. Δημοσιεύτηκε σε ελληνικά μέσα ενημέρωσης τον Δεκέμβριο του 2013¹⁴

Τον Δεκέμβριο του 2012 και ξανά τον Ιούλιο του 2013, η Διεθνής Αμνηστία δημοσίευσε σύντομες εκθέσεις, στις οποίες τεκμηρίωνε περιπτώσεις προσφύγων και μεταναστών, που κατήγγειλαν ότι απωθήθηκαν από την Ελλάδα πίσω στην Τουρκία από Έλληνες αστυνομικούς στην περιοχή του Έβρου και από Έλληνες λιμενικούς στο Αιγαίο. Από τους 148 ανθρώπους, από τους οποίους ελήφθησαν συνεντεύξεις μεταξύ Σεπτεμβρίου 2012 και Ιανουαρίου 2014, οι 68 ανέφεραν ότι είχαν απωθηθεί τουλάχιστον μία φορά.

Για τους σκοπούς αυτής της σύντομης έκθεσης, η Διεθνής Αμνηστία πήρε συνεντεύξεις από 67 ανθρώπους στην Ελλάδα, τη Βουλγαρία και την Τουρκία μεταξύ Ιουλίου 2013 και Απριλίου 2014. Τριάντα οκτώ από αυτούς ανέφεραν ότι υπήρξαν θύματα απώθησης τουλάχιστον μία φορά. Δεκατέσσερις άνθρωποι ανέφεραν ότι απωθήθηκαν στα χερσαία σύνορα στην περιοχή του Έβρου και 24 στο Αιγαίο, ένας από τους οποίους κατήγγειλε ότι είχε απωθηθεί επίσης στα χερσαία σύνορα. Δεκατρείς άνθρωποι είχαν πέσει θύματα απωθήσεων περισσότερες από μία φορές και μέχρι τέσσερις φορές συνολικά. Οι περισσότεροι από όσους κατήγγειλαν ότι απωθήθηκαν, προσπαθούσαν να διαφύγουν από τη σύρραξη στη Συρία. Η επόμενη σε μέγεθος ομάδα προερχόταν από το Αφγανιστάν. Άλλοι ήταν από το Ιράν και τη Μαυριτανία.

Ορισμένες από τις απωθήσεις αποκάλυπταν πλήρη περιφρόνηση για την ασφάλεια των μεταναστών και των προσφύγων. Άνθρωποι που προσπάθησαν να φτάσουν στην Ελλάδα διά θαλάσσης κατήγγειλαν ότι τους ρυμούλκησαν ή έκαναν κύκλους γύρω τους με τρόπο επικίνδυνο. Ορισμένοι είπαν ότι τους προκάλεσαν εσκεμμένα φθορές στις βάρκες. Άλλοι ανέφεραν ότι τους ρυμούλκησαν προς τα τουρκικά ύδατα και στη συνέχεια τους εγκατέλειψαν στη θάλασσα σε αναξιόπλοα σκάφη. Τέσσερις άνθρωποι είπαν ότι απωθήθηκαν αφού είχαν φτάσει σε ελληνικό νησί σε δύο διαφορετικά περιστατικά.

Εκείνοι που προσέγγισαν τα χερσαία σύνορα είπαν ότι δέχτηκαν σωματική επίθεση από αστυνομικούς ή συνοροφύλακες. Πρόσφυγες και μετανάστες που εντοπίστηκαν στην περιοχή του Έβρου από την ελληνική αστυνομία είπαν ότι τους έστειλαν πίσω στην τουρκική

πλευρά του ποταμού Έβρου με κάτι που συνήθως περιγράφουν ως «μικρές πλαστικές βάρκες».

4.1 ΑΠΩΘΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΧΕΡΣΑΙΑ ΣΥΝΟΡΑ

«Γύρω στη 1 ή 1.30 το πρωί φτάσαμε στην όχθη του ποταμού και εκείνοι [η ελληνική αστυνομία] μας παρέδωσαν σε ανθρώπους που φορούσαν μαύρες κουκούλες και μαύρες ή σκούρες μπλε στολές. Μας πήραν τα χρήματα και τα διαβατήριά μας. Μετά, κατά ομάδες, μας πήγαν με μικρές βάρκες στην τουρκική πλευρά χωρίς τίποτα άλλο παρά τα ρούχα που φορούσαμε.»

Τζ. Και Σ., δύο Σύριες πρόσφυγες που απωθήθηκαν στην Τουρκία από τις ελληνικές αρχές τον Νοέμβριο του 2013¹⁵

Δεκατέσσερις από τους 67 μετανάστες και πρόσφυγες, από τους οποίους πήρε συνεντεύξεις η Διεθνής Αμνηστία μεταξύ Ιουλίου 2013 και Μαρτίου 2014, περιέγραψαν ότι απωθήθηκαν στα ελληνοτουρκικά σύνορα στην περιοχή του Έβρου. Πέντε είπαν ότι απωθήθηκαν αφού κρατήθηκαν για διαστήματα που κυμάνθηκαν από μερικές ώρες έως δύο ημέρες. Περιέγραψαν ότι κρατούνταν σε αυτό το διάστημα σε μικρά δωμάτια σε κτίρια που έφεραν το σήμα της Ελληνικής Αστυνομίας και φρουρούνταν από Έλληνες αστυνομικούς.

Άλλοι είπαν ότι αφού τους εντόπισαν οι Έλληνες συνοροφύλακες, τους φόρτωσαν κατευθείαν σε φορτηγάκια, συνήθως λευκά ή χακί και χωρίς αστυνομικά ή άλλα διακριτικά, και τους πήγαν στην όχθη του ποταμού Έβρου. Μερικοί είπαν ότι τους κλείδωσαν στο φορτηγάκι επί ώρες. Σε τρεις περιπτώσεις, οι άνθρωποι που έδωσαν τις συνεντεύξεις ήταν σε θέση να επιβεβαιώσουν ότι τα φορτηγάκια ήταν επανδρωμένα με ανθρώπους που φορούσαν σκούρες μπλε ή χακί στολές με διακριτικά που έφεραν την ελληνική σημαία.

Όλοι όσοι έδωσαν συνεντεύξεις –ανεξαρτήτως αν κρατήθηκαν ή όχι– είπαν ότι τους μετέφεραν κατά ομάδες σε διάφορα σημεία κατά μήκος της όχθης του ποταμού Έβρου. Από εκεί, τους ανάγκασαν να επιβιβαστούν σε μικρές πλαστικές ή ξύλινες βάρκες και τους μετέφεραν στην άλλη πλευρά του ποταμού σε τουρκικό έδαφος. Οι περιγραφές που έδωσαν για εκείνους που τους ανάγκασαν να μπουν στις βάρκες, μιλούσαν για ανθρώπους που φορούσαν μπλε ή σκούρες μπλε αστυνομικές στολές που έφεραν την ελληνική σημαία, ή απλώς ανθρώπους που φορούσαν μπλε ή σκούρες μπλε στολές, και συχνά κουκούλες.

Όσοι έδωσαν συνεντεύξεις είπαν ότι δεν υπήρξε καμία διαδικασία καταγραφής σε οποιοδήποτε στάδιο κατά τη διάρκεια αυτών των επιχειρήσεων απώθησης, ακόμη και όταν κρατήθηκαν πριν την απώθησή τους σε χώρους που περιέγραψαν ως αστυνομικά κρατητήρια.

Ο δεκαεννιάχρονος Γ. περιέγραψε πώς απωθήθηκε στην Τουρκία τον Νοέμβριο του 2013:

«Οι αστυνομικοί μας συνέλαβαν στον σταθμό των λεωφορείων και μας πήγαν σε ένα κελί στο αστυνομικό τμήμα. Υπήρχαν συνολικά περίπου 35 άνθρωποι εκεί. Όταν νύχτωσε, άνδρες με κουκούλες χωρίς διακριτικά στις στολές τους μας φόρτωσαν σε ένα μεγάλο φορτηγάκι και μας πήγαν στην όχθη του ποταμού. Με μια μικρή ξύλινη βάρκα μας πήγαν όλους στην άλλη πλευρά του ποταμού, στην Τουρκία. Χαστούκιζαν όποιον αργοπορούσε.»

Ο ίδιος και ο 17χρονος αδελφός του είχαν διαφύγει από τη Συρία στα μέσα του 2013 με εννέα άλλους ανθρώπους από τη Συρία, μεταξύ των οποίων ένα μικρό παιδί. Κατάφεραν να διασχίσουν τον ποταμό Έβρο και να φτάσουν στο κοντινό Διδυμότειχο. Έλπιζαν να πάρουν το λεωφορείο για την Αθήνα, αλλά αντί γι' αυτό συνελήφθησαν. Ο Γ. τελικά κατάφερε να φτάσει στην Ελλάδα στην τέταρτη απόπειρά του, διά θαλάσσης.

ΜΑΖΙΚΗ ΑΠΩΘΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΟΤΑΜΟ ΕΒΡΟ

Δύο αδελφές, οι Τζ. και Σ., Σύριες πρόσφυγες μεταξύ είκοσι και τριάντα ετών, περιέγραψαν πώς απωθήθηκαν στην Τουρκία δύο φορές τον Οκτώβριο του 2013 από την ελληνική αστυνομία. Οι αδελφές είχαν διαφύγει από το Χαλέπι της Συρίας για να ξεφύγουν από την καταστροφή και τη βία της συνεχιζόμενης σύγκρουσης εκεί. Περιέγραψαν πώς οι βομβαρδισμοί και οι φόνοι είχαν γίνει καθημερινή πραγματικότητα στο Χαλέπι και πώς οι νεαρές γυναίκες και τα κορίτσια διέτρεχαν σοβαρό κίνδυνο να υποστούν βιασμό ή απαγωγή. Οι γονείς τους ήταν ηλικιωμένοι και δεν μπορούσαν να φύγουν από το σπίτι τους, όμως η Τζ. και η Σ. ένιωθαν ότι δεν είχαν άλλη επιλογή. Τον Οκτώβριο του 2013 άφησαν πίσω τα πάντα και διέσχισαν τα σύνορα προς την Τουρκία. Όταν η Διεθνής Αμνηστία μίλησε μαζί τους στην Κωνσταντινούπολη στις 22 Νοεμβρίου 2013, είχαν ήδη κάνει πέντε αποτυχημένες απόπειρες να φτάσουν στην Ελλάδα.

«Η Ελλάδα έγινε για μας όνειρο.»

Τζ., Σύρια πρόσφυγας που έδωσε συνέντευξη στη Διεθνή Αμνηστία τον Νοέμβριο του 2013

Τη νύχτα της 27^{ης} Οκτωβρίου 2013, η Τζ. και η Σ. διέσχισαν τον ποταμό Έβρο και εισήλθαν στην Ελλάδα με περίπου 40 άλλους ανθρώπους από τη Συρία και το Αφγανιστάν. Όμως σύντομα τους συνέλαβαν Έλληνες αστυνομικοί, οι οποίοι τους έβαλαν σε πλαστικές βάρκες και τους μετέφεραν ξανά στην άλλη πλευρά του ποταμού.

Η δεύτερη απώθηση συνέβη αργά στις 12 Νοεμβρίου 2013. Η Τζ. και η Σ. ήταν μεταξύ περίπου 150 κυρίως Σύρων προσφύγων και μεταναστών που διέσχισαν τον ποταμό Έβρο με μικρές πλαστικές βάρκες, και μετά χωρίστηκαν. Μαζί με μια ομάδα περίπου 40 ανθρώπων περπάτησαν προς έναν κεντρικό δρόμο, όπου γύρω στις 6 π.μ. στις 12 Νοεμβρίου τους πήρε ένα φορτηγό.

Το φορτηγό σταμάτησαν Έλληνες αστυνομικοί, που πήραν τις οικογένειες και φόρτωσαν τους υπόλοιπους περίπου 30 ανθρώπους σε ένα λευκό φορτηγάκι. Το φορτηγάκι πήγε κατευθείαν στην όχθη του ποταμού, συνοδευόμενο από δύο περιπολικά. Άλλοι πρόσφυγες και μετανάστες μεταφέρθηκαν επίσης στο ίδιο σημείο, όπου τελικά συγκεντρώθηκαν περίπου 200 άνθρωποι. Η Τζ. είπε ότι, όταν η αστυνομία ανακοίνωσε ότι όλοι θα στέλνονταν πίσω στην Τουρκία, ο κόσμος άρχισε να φωνάζει και να διαμαρτύρεται, λέγοντας ότι είναι πρόσφυγες. Γύρω στις 2 μ.μ., περίπου 150 άνθρωποι ξέφυγαν και κατευθύνθηκαν προς το κοντινό χωριό Πραγιά. Περίπου 100 άνθρωποι έφτασαν στο Πραγιά γύρω στις 5.30 μ.μ. και αναζήτησαν καταφύγιο στην εκκλησία του χωριού.

«Σε λίγο η εκκλησία περικυκλώθηκε από αστυνομικούς. Τα μωρά έκλαιγαν και οι αστυνομικοί δεν επέτρεπαν στον ιερέα να μας ανοίξει την πόρτα της εκκλησίας. Μια ντόπια γυναίκα έφερε λίγο γάλα για τα μωρά.»

Αργότερα εκείνο το βράδυ, αφού η αστυνομία είχε συλλάβει τους υπόλοιπους από εκείνους που είχαν προσπαθήσει να διαφύγουν, ήρθαν φορτηγά το χωριό και οι αστυνομικοί τους διέταξαν όλους να μπουν σε αυτά.

«Ήμαστε τρομαγμένες και κλαίγαμε... ικετεύαμε, είμαστε πρόσφυγες... είδαμε τέσσερις αστυνομικούς να χτυπούν έναν άνδρα που αντιστεκόταν. Τον κλοτσούσαν και τον χτυπούσαν με γροθιές δίπλα στο φορτηγάκι... χρησιμοποίησαν ένα όπλο με ηλεκτρισμό.»

Η Τζ. και η Σ. είπαν ότι τους πήγαν πίσω στον ποταμό Έβρο και τους μετέφεραν στην άλλη όχθη, στην Τουρκία.

Οι αστυνομικοί μας διέταξαν να βγούμε από τα φορτηγάκια, μας έβριζαν και μας έσπρωχναν... μας παρέδωσαν σε ανθρώπους που φορούσαν μαύρες κουκούλες και μαύρες ή σκούρες μπλε στολές. Εκείνοι [οι άνδρες με τις κουκούλες] μας πήραν τα χρήματα και τα διαβατήριά μας. Μετά, κατά ομάδες, μας πήγαν με μικρές βάρκες απέναντι στην τουρκική πλευρά χωρίς τίποτα άλλο παρά τα ρούχα που φορούσαμε.»

Όταν η Διεθνής Αμνηστία επικοινωνήσε με τον τοπικό Αστυνομικό Διευθυντή στις 12 Νοεμβρίου 2013 σχετικά με τις καταγγελλόμενες απωθήσεις, εκείνος αρνήθηκε ότι γνωρίζει τα γεγονότα στο Πραγγί, δηλώνοντας ότι μόνο 18 άνθρωποι είχαν συλληφθεί στην περιοχή εκείνο το πρωί. Αργότερα δήλωσε ότι γύρω στις 6 μ.μ. στις 12 Νοεμβρίου 2013, δικηγόροι από το ελληνικό γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR), της υπηρεσίας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, είχαν επικοινωνήσει με την αστυνομία και είχαν πει ότι υπήρχαν περίπου 75 πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο και μετανάστες στο χωριό Πραγγί. Ωστόσο είπε στη Διεθνή Αμνηστία ότι όταν έστειλε αστυνομικούς στο χωριό, εκείνοι δεν κατόρθωσαν να βρουν πρόσφυγες ή μετανάστες.

Στις 13 Νοεμβρίου 2013, η Ύπατη Αρμοστεία κάλεσε τις ελληνικές αρχές να ερευνήσουν την τύχη 150 Σύρων προσφύγων, περιλαμβανομένων παιδιών, στη βόρεια περιοχή του Έβρου. Η Ύπατη Αρμοστεία σημείωνε ότι «Το κλιμάκιο [της Ύπατης Αρμοστείας] πληροφορήθηκε από αυτόπτες μάρτυρες πως είδαν μια ομάδα περίπου 80 αλλοδαπών, που βρισκόταν νωρίτερα στην εκκλησία, να μεταφέρεται με οχήματα της αστυνομίας προς άγνωστη κατεύθυνση. Παρά τις επανειλημμένες επαφές της Ύπατης Αρμοστείας με την Ελληνική Αστυνομία σε τοπικό, περιφερειακό και κεντρικό επίπεδο, δεν κατέστη δυνατό για τον Οργανισμό να εντοπίσει τις δύο ομάδες Σύρων.»¹⁶

Στις 23 Νοεμβρίου 2013, υπήρξαν διαμαρτυρίες ντόπιων κατοίκων για τις καταγγελθείσες απωθήσεις. Διαδηλωτές, που συναντήθηκαν με τον Αστυνομικό Διευθυντή Ορεσιτιάδας την ίδια ημέρα, είπαν στη Διεθνή Αμνηστία ότι ο Αστυνομικός Διευθυντής εξέφρασε αμφιβολίες για τις καταγγελίες και τους είπε ότι είχε διαταχθεί

εσωτερική έρευνα. Η Διεθνής Αμνηστία έγραψε στην Ελληνική Αστυνομία σχετικά με τις καταγγελίες για αυτό το περιστατικό και πληροφορήθηκε από αυτήν ότι ο Εισαγγελέας Ορεσιτιάδης διέταξε προκαταρκτική εξέταση για το περιστατικό.¹⁷ Εντούτοις, υπάρχουν ανησυχίες για την ανεξαρτησία αυτής της έρευνας, καθώς θα τη διενεργήσει ο Κλάδος Ασφαλείας του αστυνομικού τμήματος Ορεσιτιάδης, δηλαδή του ίδιου αστυνομικού τμήματος όπου είναι πιθανότερο να υπηρετούν οι αστυνομικοί που φέρονται ως αναμειγμένοι στις απωθήσεις, και όχι ανακριτής ή η διεύθυνση εσωτερικών υποθέσεων της αστυνομίας.

4.2 ΑΠΩΘΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

«Είχα ακούσει ανθρώπους να μιλούν για αυτές [τις απωθήσεις] αλλά δεν το πίστευα. Μέχρι που μου συνέβη.»

Σ., 28χρονος από τη Συρία, περιγράφει πώς ο ίδιος και ο αδελφός του απωθήθηκαν στην Τουρκία τη νύχτα της 17^{ης} Νοεμβρίου 2013. Συνέντευξη στη Διεθνή Αμνηστία, Δεκέμβριος 2013

Καταθέσεις που συγκέντρωσε η Διεθνής Αμνηστία από μετανάστες και πρόσφυγες μεταξύ Ιουλίου 2013 και Μαρτίου 2014 δείχνουν τη συχνή χρήση απωθήσεων κατά μήκος των θαλάσσιων συνόρων της Ελλάδας με την Τουρκία. Είκοσι τέσσερις άνθρωποι υποστηρίζουν ότι απωθήθηκαν στο Αιγαίο.

Τα θύματα είπαν ότι οι βάρκες τους αναχαιτίστηκαν από σκάφη της ελληνικής ακτοφυλακής στη μέση της θάλασσας ή μερικές φορές λίγες εκατοντάδες μέτρα από την ελληνική ακτογραμμή. Σε δύο περιστατικά οι απωθήσεις φέρονται να πραγματοποιήθηκαν αφού οι άνθρωποι είχαν αποβιβαστεί στη Σάμο και τη Λέσβο. Αυτές οι δύο απωθήσεις, οι οποίες ξεκίνησαν στην ξηρά, ενείχαν συνεργασία μεταξύ της τοπικής αστυνομικής δύναμης και των λιμενικών.

Τα θύματα είπαν ότι συνήθως τους μετέφερε σε σκάφη της ελληνικής ακτοφυλακής το πλήρωμά τους, τους έκανε σωματική έρευνα και στη συνέχεια τους επιβίβασε ξανά στη βάρκα με την οποία ταξίδευαν. Λιμενικοί αφαίρεσαν τη μηχανή και τα καύσιμα από τις βάρκες τους και τους ρυμούλκησαν προς τα τουρκικά ύδατα όπου τους εγκατέλειψαν. Είπαν ότι αργότερα εντοπίστηκαν από σκάφη της τουρκικής ακτοφυλακής ή ότι τηλεφώνησαν στις τουρκικές αρχές, οι οποίες ήρθαν και τους διέσωσαν.

ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΣΤΟ ΦΑΡΜΑΚΟΝΗΣΙ

Έντεκα άνθρωποι, 8 από αυτούς παιδιά, έχασαν τη ζωή τους όταν μια ψαρόβάρκα που μετέφερε 27 ανθρώπους βυθίστηκε κοντά στο Φαρμακονήσι στις 20 Ιανουαρίου 2014. Οι επιζώντες είπαν σε στελέχη της Ύπατης Αρμοστείας ότι η βάρκα βυθίστηκε καθώς οι Έλληνες λιμενικοί τη ρυμούλκούν προς την Τουρκία κατά τη διάρκεια επιχείρησης απώθησης.¹⁸ Οι αρχές αρνήθηκαν ότι υπήρξε απώθηση. Είπαν ότι η βάρκα ανατράπηκε κατά τη διάρκεια επιχείρησης έρευνας και διάσωσης σε κακοκαιρία.

Δύο Αφγανοί πρόσφυγες, οι Εχσάνουλα Σάφι, 39 ετών, και Σαμπούρ Αζίζι, 30 ετών, οι οποίοι επέζησαν από τη βύθιση, είπαν στη Διεθνή Αμνηστία τι συνέβη εκείνη τη μέρα.

Υπήρχαν 27 άνθρωποι επάνω στην ξύλινη βάρκα: 24 ήταν από το Αφγανιστάν και τρεις από τη Συρία. Οκτώ από τους επιβάτες ήταν βρέφη ή παιδιά. Είχαν αποπλεύσει από

την Τουρκία γύρω στις 10:30 το βράδυ της 19^{ης} Ιανουαρίου 2013, κατευθυνόμενοι προς την Ελλάδα. Λίγο μετά τα μεσάνυχτα, η μηχανή της βάρκας τους παρουσίασε πρόβλημα και αναγκάστηκαν να σταματήσουν. Βρίσκονταν περίπου 100 μέτρα από την ακτή ενός νησιού όταν εντοπίστηκαν από σκάφος της ελληνικής ακτοφυλακής. Οι δύο άνδρες είπαν ότι οι λιμενικοί του πληρώματος άρχισαν να πυροβολούν στον αέρα και να τους φωνάζουν καθώς εκείνοι προσπαθούσαν να εξηγήσουν ότι είναι πρόσφυγες, ότι η βάρκα τους είχε πάθει βλάβη και ότι υπήρχαν βρέφη στο σκάφος.

Δύο λιμενικοί επιβιβάστηκαν στη βάρκα τους και τους διέταξαν όλους να μείνουν στο πίσω μέρος της βάρκας. Χρησιμοποιώντας σκοινί προσέδεσαν το ξύλινο σκάφος στο σκάφος της ακτοφυλακής και το ρυμούλκησαν με μεγάλη ταχύτητα προς την Τουρκία. Οι δύο άνδρες είπαν ότι κατάλαβαν ότι κατευθύνονταν προς την Τουρκία επειδή πήγαιναν στην κατεύθυνση από την οποία είχαν έρθει και έβλεπαν τα έντονα φώτα της τουρκικής ακτοφυλακής να πλησιάζουν. Περίπου 15 λεπτά αργότερα, το σκοινί αποκολλήθηκε και αναγκάστηκαν να σταματήσουν. Οι δύο λιμενικοί επέστρεψαν στη βάρκα και διέταξαν τους πρόσφυγες να δέσουν ξανά το σκοινί, όπως και έκαναν. Η ρυμούλκηση της βάρκας προς την Τουρκία συνεχίστηκε επί περίπου πέντε λεπτά ακόμα, αλλά με ακόμα μεγαλύτερη ταχύτητα και αυτή τη φορά με τεθλασμένη διαδρομή στο νερό. Η βάρκα των μεταναστών έπαιρνε νερά από την πλώρη και την κουπαστή λόγω της ταχύτητας και της ακανόνιστης κίνησης. Το σκάφος της ακτοφυλακής σταμάτησε και τα δύο σκάφη βρέθηκαν το ένα δίπλα στο άλλο. Η βάρκα των μεταναστών είχε πλέον γεμίσει νερά, αλλά κατόρθωσε ακόμα να επιπλέει επειδή ακουμπούσε πάνω στο σκάφος της ακτοφυλακής.

«Κάποιος τους έδειξε το μωρό ζητώντας βοήθεια, αλλά οι λιμενικοί μας έβρισαν αντί να μας βοηθήσουν... Όταν οι λιμενικοί έκοψαν το σκοινί και προσπάθησαν να απομακρυνθούν, αρχίσαμε να βουλιάζουμε».

Σαμπούρ Αζίζι, Συνέντευξη στη Διεθνή Αμνηστία, Φεβρουάριος 2014

Ο Αζίζι είπε ότι είδε καπνό να βγαίνει από την έλικα του λιμενικού και νόμισε ότι το σκάφος είχε ακινητοποιηθεί.

Μερικοί από τους μετανάστες που βρίσκονταν ήδη στο νερό προσπάθησαν να επιβιβαστούν στο σκάφος, αλλά οι λιμενικοί τους απομάκρυναν χτυπώντας τους.

Ο Σαμπούρ Αζίζι κατόρθωσε να επιβιβαστεί με την τρίτη προσπάθεια, αλλά ο 10χρονος γιος του και η σύζυγός του ήταν παγιδευμένοι στην καμπίνα και βυθίστηκαν μαζί με το σκάφος. Ο Εχσάνουλα Σάφι κατόρθωσε και αυτός να επιβιβαστεί, αλλά η σύζυγός του, ο γιος τους ηλικίας 18 μηνών και οι κόρες του 8 και 9 ετών χάθηκαν.

Οι Σαμπούρ Αζίζι και Εχσάνουλα Σάφι είπαν στη Διεθνή Αμνηστία ότι τους πρόσφυγες που κατάφεραν να επιβιβαστούν στο σκάφος της ακτοφυλακής τους χτύπησαν και τους σημάδευαν με τα όπλα. Είπαν επίσης ότι ο Πλοίαρχος απείλησε ότι «θα τους προκαλούσε κι άλλα προβλήματα αν τολμούσαν να καταγγείλουν οτιδήποτε από όσα είχαν συμβεί εκείνη τη νύχτα». Οι επιζώντες μεταφέρθηκαν στο Φαρμακονήσι όπου λένε ότι τους έγδυσαν και τους χτύπησαν.

Ο Εχσάνουλα Σάφι και ο Σαμπούρ Αζίζι είπαν στη Διεθνή Αμνηστία ότι στις 21 Ιανουαρίου 2014 το λιμενικό τους διέθεσε διερμηνείς που δεν μιλούσαν τη γλώσσα τους και ότι τους έδωσαν να υπογράψουν χαρτιά. Ο Εχσάνουλα Σάφι είπε: «Μας έδωσαν έγγραφα στα ελληνικά και δεν ξέραμε τι έγραφαν. Νόμιζα ότι υπογράφω για τα ρούχα και τα παπούτσια που μας έδωσαν.»

Οι καταθέσεις οκτώ επιζώντων δημοσιεύτηκαν στα ελληνικά μέσα ενημέρωσης, μερικές από τις οποίες έμοιαζαν να ευχαριστούν τους λιμενικούς που τους έσωσαν και δεν έκαναν καμία αναφορά σε απώθηση ή κακομεταχείριση. Η γνησιότητα των καταθέσεων είναι πολύ αμφισβητήσιμη, ωστόσο. Το Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι επισήμανε, μεταξύ άλλων, ότι η έκταση των καταθέσεων που φέρονται να δόθηκαν στους λιμενικούς που εμπλέκονταν άμεσα ή έμμεσα στο περιστατικό δεν ήταν συμβατή με τη 15λεπτη διάρκεια –περιλαμβανομένης διερμηνείας– που διάρκεσε η κάθε συνέντευξη.¹⁹

Τις καταθέσεις πήρε το τοπικό λιμενικό σώμα στη Λέρο και εκείνες που ευχαριστούν την ελληνική ακτοφυλακή έχουν ημερομηνία 22 Ιανουαρίου 2014, δηλαδή την επομένη της ημέρας που ήρθαν στο φως οι καταθέσεις που δόθηκαν στην Ύπατη Αρμοστεία. Ο επικεφαλής του γραφείου της Ύπατης Αρμοστείας στην Ελλάδα δήλωσε: «Μπορώ να μιλήσω μόνο για τις μαρτυρίες που έδωσαν αυτοί οι άνθρωποι σε μας. Αυτές οι μαρτυρίες που μας έδωσαν ήταν οι πρώτες... Μπορώ να εγγυηθώ ότι μεταφέραμε ακριβώς αυτά που μας είπαν αυτοί οι άνθρωποι παρουσία διαπιστευμένου διερμηνέα».²⁰

Οι ελληνικές αρχές αρνούνται ότι επρόκειτο για απώθηση ή ότι υπήρξε κακομεταχείριση. Υποστηρίζουν ότι η βάρκα εντοπίστηκε 1,5 ναυτικό μίλι βορειοανατολικά του Φαρμακονησιού, μέσα στα ελληνικά χωρικά ύδατα, και ότι η μηχανή της δεν λειτουργούσε. Αρνήθηκαν ότι η βάρκα ρυμουλκήθηκε προς την Τουρκία και υποστηρίζουν ότι οι λιμενικοί δεν άφησαν τους ανθρώπους να επιβιβαστούν επειδή η επιβίβαση δεν ήταν ασφαλής τη νύχτα με τέτοια κακοκαιρία, και αντιθέτως προσπάθησαν να ρυμουλκήσουν τη βάρκα προς την πλησιέστερη ελληνική ακτή. Είπαν επίσης ότι δύο λιμενικοί επιβιβάστηκαν στη βάρκα για να κρατήσουν ήρεμους τους ανθρώπους. Υποστήριξαν επίσης ότι η βάρκα ανατράπηκε όταν δύο από τους μετανάστες έπεσαν στη θάλασσα και μεγάλος αριθμός μεταναστών μετακινήθηκαν στη μία πλευρά της βάρκας, όμως οι δύο επιζώντες που μίλησαν στη Διεθνή Αμνηστία αρνήθηκαν ότι συνέβη ποτέ κάτι τέτοιο.

Οι αρχές αρνήθηκαν επίσης ότι οι λιμενικοί δεν προσπάθησαν να διασώσουν τους μετανάστες και ότι δεν πέταξαν σωσίβια σε όσους έπεσαν στη θάλασσα. Σύμφωνα με τις αρχές, ήταν κατά τη διάρκεια της επιχείρησης έρευνας και διάσωσης που έπιασε φωτιά η μηχανή του σκάφους του λιμενικού. Για να αντικρούσουν τον ισχυρισμό ότι η βάρκα ρυμουλκούταν προς την Τουρκία, η ακτοφυλακή δημοσίευσε χάρτη με τη θέση των δύο σκαφών, που έδειχνε ότι η βάρκα βυθίστηκε δυτικά από το σημείο όπου την είχαν σταματήσει οι λιμενικοί.²¹

Μιλώντας στη Διεθνή Αμνηστία, οι δικηγόροι των επιζώντων εξέφρασαν ανησυχίες ότι η επιχείρηση ανέλκυσης της βυθισμένης βάρκας και των πτωμάτων των αγνοουμένων

καθυστέρησε αδικαιολόγητα. Η επιχείρηση άρχισε στις 6 Φεβρουαρίου και ανασύρθηκαν οκτώ πτώματα, περιλαμβανομένων έξι παιδιών. Δύο πτώματα ξεβράστηκαν στις τουρκικές ακτές και το πτώμα ενός κοριτσιού βρέθηκε μερικά χιλιόμετρα μακριά από τη βυθισμένη βάρκα.

Η Ύπατη Αρμοστεία έχει ζητήσει έρευνα για το περιστατικό.²² Ο Νιλς Μούιζνιεκς, ο Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, έχει ζητήσει έρευνα για το περιστατικό το οποίο «μοιάζει να αποτελεί περίπτωση αποτυχημένης μαζικής απέλασης» και ο Επίτροπος Εσωτερικών Υποθέσεων της ΕΕ έχει επίσης ζητήσει ανεξάρτητη έρευνα.²³

Η αρχική αντίδραση του Υπουργού Ναυτιλίας και Αιγαίου ήταν να δηλώσει ότι «ο Μούιζνιεκς και μερικοί άλλοι θέλουν να δημιουργήσουν πολιτικό ζήτημα στην Ελλάδα».²⁴ Σε μετέπειτα επιστολή προς τον Επίτροπο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, ωστόσο, ο Υπουργός Ναυτιλίας και Αιγαίου εξέφραζε τη λύπη του για την απώλεια ζωών και έλεγε ότι έχει διαταχθεί πλήρης έρευνα από τις αρμόδιες δικαστικές αρχές.²⁵ Ο Αρχηγός του Λιμενικού Σώματος Αντιναύαρχος Δημήτρης Μπαντιάς ζήτησε συγγνώμη από τα θύματα.²⁶

«Ήμουν γεμάτος ελπίδα όταν είδα το νησί να πλησιάζει.»

Σ., 25χρονος πρόσφυγας από τη Συρία. Συνέντευξη στη Διεθνή Αμνηστία, 8 Ιανουαρίου 2014

Οι Σ. και Ρ., δύο άνδρες μεταξύ είκοσι και τριάντα ετών από τη Συρία, είπαν στη Διεθνή Αμνηστία πώς προσπάθησαν να φτάσουν στην Ελλάδα τη νύχτα της 17^{ης} Νοεμβρίου 2013. Ήταν μέρος ομάδας 35 ανθρώπων από τη Συρία, περιλαμβανομένων οικογενειών με παιδιά ηλικίας από οκτώ μηνών μέχρι εννέα ετών. Η ομάδα ξεκίνησε από το Κουσάντασι της Τουρκίας με πλαστική βάρκα γύρω στη 1 π.μ., κατευθυνόμενη προς τη Σάμο. Οι δύο άνδρες είπαν στη Διεθνή Αμνηστία τι συνέβη μετά.

Γύρω στις 2.30 π.μ., ένα σκάφος της ελληνικής ακτοφυλακής μεταλλικού γκρι χρώματος τους σταμάτησε. Ένα δεύτερο σκάφος του λιμενικού κατέφτασε λίγο μετά. Οι πρόσφυγες και οι μετανάστες διατάχθηκαν να επιβιβαστούν στο δεύτερο σκάφος. Αμέσως μόλις επιβιβάστηκαν, το πλήρωμα έσβησε όλα τα φώτα και, χρησιμοποιώντας μόνο έναν φακό, διέταξε τους άνδρες να γδυθούν και τους έκανε σωματική έρευνα με τρόπο που περιέγραψαν ως «εξευτελιστικό». Οι λιμενικοί χτύπησαν τους ίδιους και άλλους μετανάστες με χαστούκια και κλοτσιές. Το πλήρωμα του λιμενικού τους πήρε τα χρήματα, τα κινητά τηλέφωνα και τα χαρτιά τους. Κράτησαν τα χρήματα και τα ακριβά κινητά τηλέφωνα και πέταξαν όλα τα υπόλοιπα, μαζί και πολύτιμα έγγραφα όπως διαβατήρια, στη θάλασσα.

Γύρω στις 4.30 π.μ. οι λιμενικοί τους ανάγκασαν να επιβιβαστούν ξανά στην πλαστική βάρκα και αφαίρεσαν τη μικρή μηχανή και τα καύσιμα. Ρυμούλκησαν τη βάρκα επί περίπου 30 λεπτά προς την Τουρκία και στη συνέχεια του εγκατέλειψαν κοντά στο Κουσάντασι. Οι άνδρες είπαν ότι τους περισυνέλεξε τουρκικό σκάφος περίπου μισή ώρα αργότερα. Τον Φεβρουάριο του 2014, η Διεθνή Αμνηστία έγραψε στο Λιμενικό Σώμα εκφράζοντας τις ανησυχίες της για τις καταγγελίες του Σ. και του Ρ., αλλά κατά τον χρόνο ολοκλήρωσης αυτής της έκθεσης δεν είχε λάβει απάντηση.

4.3 ΚΑΚΟΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

«Φοβόμουν περισσότερο τους Έλληνες αστυνομικούς παρά τους στρατιώτες στη Συρία.»

Νεαρός Σύρος πρόσφυγας που καταγγέλλεται ότι υπέστη κακομεταχείριση από Έλληνες λιμενικούς κατά τη διάρκεια απώθησης. Συνέντευξη προς τη Διεθνή Αμνηστία, Δεκέμβριος 2013

Οι περισσότεροι πρόσφυγες και μετανάστες, από τους οποίους πήρε συνεντεύξεις η Διεθνή Αμνηστία, είπαν ότι είχαν βιώσει ή δει σωματική βία και εκφοβισμό στα χέρια Ελλήνων αστυνομικών και λιμενικών. Πολλοί είπαν ότι τους χτύπησαν, τους χαστούκισαν και τους κλότσησαν πάνω σε σκάφη της ακτοφυλακής και τους σημάδευαν με όπλα. Συχνά αυτές οι παραβιάσεις συνέβησαν μπροστά στα παιδιά τους, που είχαν ήδη υποστεί τραύμα από τη σύγκρουση και από τους κινδύνους του ταξιδιού.

«Τους φώναζα ότι είναι γιος μου. Με έκαναν στην άκρη και τους είδα να χτυπάνε τον γιο μου επί 2,5 με 3 ώρες. Όταν ζήτησα νερό μου έδωσαν να πιω θαλασσόνερο.»

55χρονη γυναίκα που ταξίδευε με τον γιο της, Ε., περιγράφει κακοποίηση πάνω σε σκάφος της ελληνικής ακτοφυλακής στις 19 Σεπτεμβρίου 2013. Συνέντευξη προς τη Διεθνή Αμνηστία, 18 Νοεμβρίου 2013

Ο Ε. και η μητέρα του είχαν διαφύγει από τη σύγκρουση στη Συρία. Είπαν στη Διεθνή Αμνηστία ότι τους απώθησαν δύο φορές οι ελληνικές αρχές. Ο Ε. περιέγραψε επίσης τη βία που υπέστη στα χέρια Ελλήνων αστυνομικών και λιμενικών. Τη νύχτα της 25^{ης} Οκτωβρίου 2013, οι δύο βρίσκονταν μεταξύ ομάδας 33 ανθρώπων, περιλαμβανομένων δύο μικρών παιδιών, που έφτασαν στις ακτές της Λέσβου. Λίγο μετά την άφιξή τους, τους βρήκε η αστυνομία, τους έβαλε σε ένα μικρό λεωφορείο και τους μετέφερε σε ένα λιμανάκι. Είπε στη Διεθνή Αμνηστία:

«Οι αστυνομικοί μας είπαν να βγούμε από το αυτοκίνητο και να μπούμε σε μια κόκκινη λαστιχένια βάρκα. Η μητέρα μου κι εγώ δεν θέλαμε να κατεβούμε από το λεωφορείο. Έξι από τους ανθρώπους που μας συνέλαβαν μπήκαν στο λεωφορείο... Έβγαλαν τα όπλα τους και τα έβαλαν στο κεφάλι μου και στο κεφάλι του άνδρα πίσω μου... [Μου είπαν] αν δεν κατέβεις, θα σε σκοτώσουμε... με χτύπησαν πολύ άσχημα... Φώναζαν στη μητέρα μου... Τους ικέτευα και τους είπα ότι έρχομαι από [μια χώρα] όπου γίνεται πόλεμος... Δεν έβλεπα από τα χτυπήματα. Λιποθύμησα από τα χτυπήματα...»

Γύρω στη 1.30 π.μ. ένας αστυνομικός έβαλε αυτόν και τη μητέρα του σε μια κόκκινη βάρκα, με την οποία τους πήγε σε ένα μεγαλύτερο σκάφος που περίμενε πιο πέρα στην ανοιχτή θάλασσα. Η υπόλοιπη ομάδα βρισκόταν ήδη επάνω. Το σκάφος κατευθύνθηκε προς την Τουρκία και γύρω στις 6 π.μ. τα μέλη του πληρώματος τους ανάγκασαν να επιβιβαστούν σε ένα μικρότερο σκάφος και τους εγκατέλειψαν κοντά στην τουρκική ακτή.

Ο δεκαεννιάχρονος Ν. από τη Συρία ήταν μεταξύ ομάδας 14 ανθρώπων που αποπειράθηκαν να φτάσουν στη Λέσβο τη νύχτα της 20^{ης} Δεκεμβρίου 2013. Τους αναχαίτισε η ελληνική ακτοφυλακή. Είπε στη Διεθνή Αμνηστία τι συνέβη μετά:

«Προσπάθησα να ειδοποιήσω τους φίλους μου ότι μας απωθούσαν και έβγαλα το κινητό μου τηλέφωνο. Μόλις με είδε, ένας άνδρας του πληρώματος έτρεξε να μου πάρει το τηλέφωνο και με χτύπησε στο πρόσωπο. Άρχισα να αιμορραγώ. Ένας δεύτερος άνδρας άρχισε να με κλοτσάει.»

Τον Φεβρουάριο του 2014, η Διεθνής Αμνηστία έγραψε στο Λιμενικό Σώμα για να του θέσει τις ανησυχίες της για τις καταγγελίες των Ε. και Ν. αλλά, όπως και με άλλες υποθέσεις που αναφέρονται σε αυτή τη σύντομη έκθεση, δεν είχε λάβει απάντηση μέχρι τα μέσα Απριλίου, καθώς αυτή η σύντομη έκθεση βρισκόταν στο τελικό στάδιο.

ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΣΦΑΙΡΕΣ

Νωρίς το πρωί της 6^{ης} Μαρτίου 2014, μια ομάδα 16 Σύρων ξεκίνησε με μια μικρή βάρκα από την τουρκική ακτή, κατευθυνόμενη προς την Ελλάδα. Όταν πλησίαζαν στην ακτή των Οινουσσών, εντοπίστηκαν από σκάφος της ελληνικής ακτοφυλακής. Το λιμενικό σώμα αργότερα εξέδωσε δελτίο τύπου στο οποίο υποστήριζε ότι η βάρκα είχε αρνηθεί να σταματήσει, παρά τις επανειλημμένες προειδοποιήσεις, και ότι ο οδηγός, Τούρκος υπήκοος, είχε αποπειραθεί να εμβολίσει το σκάφος της ακτοφυλακής. Είπαν ότι πυροβόλησαν το μπροστινό μέρος της βάρκας των προσφύγων προκειμένου να αυτοπροστατευτούν. Τρεις πρόσφυγες υπέστησαν τραύματα από σφαίρες. Ο Δήμαρχος Χίου είπε ότι οι λιμενικοί είχαν ανταποδώσει τα πυρά αφού πυροβολήθηκαν από τον κυβερνήτη του σκάφους. Το δελτίο τύπου του λιμενικού σώματος, ωστόσο, δεν αναφέρει πυροβολισμούς προερχόμενους από τη βάρκα των προσφύγων.²⁷

Η Διεθνής Αμνηστία μίλησε σε πέντε άνδρες που βρίσκονταν επάνω στη βάρκα των προσφύγων, που όλοι διέφευγαν από τη σύγκρουση στη Συρία. Δύο είχαν δεχτεί σφαίρες που έριξαν οι λιμενικοί. Και οι πέντε είπαν ότι δεν υπήρχαν όπλα στη βάρκα τους και αρνήθηκαν ότι η βάρκα είχε αποπειραθεί να εμβολίσει το σκάφος του λιμενικού, το οποίο όπως είπαν ήταν πολύ μεγαλύτερο και ταχύτερο από τη βάρκα τους.

Οι άνδρες είπαν ότι το πρωί της 6^{ης} Μαρτίου γύρω στις 9.30 άρχισαν το ταξίδι τους. Περίπου μισή ώρα αργότερα εντοπίστηκαν από την ελληνική ακτοφυλακή. Αρχικά ο κυβερνήτης της βάρκας των προσφύγων δεν σταμάτησε όταν τον διέταξε το σκάφος του λιμενικού και συνέχισε την πορεία του, αλλά αμέσως το σκάφος του λιμενικού τους πρόφτασε και τους εμπόδισε, σε αυτό το σημείο λιμενικοί έριξαν προειδοποιητικούς πυροβολισμούς αλλά όχι κατευθείαν εναντίον της βάρκας τους.

Ο κυβερνήτης προσπάθησε να απομακρυνθεί από το σκάφος της ακτοφυλακής αλλά όταν εκείνο τους πρόφτασε και πάλι, ένας από τους λιμενικούς πυροβόλησε με το όπλο του κατευθείαν στη βάρκα τους. Ο κυβερνήτης της βάρκας προσπάθησε ξανά να απομακρυνθεί αλλά και πάλι τους πρόφτασε το Λιμενικό Σώμα εν μέσω νέων πυροβολισμών. Οι άνδρες είπαν ότι έριξαν αρκετές σφαίρες κατευθείαν εναντίον της βάρκας τους.

Ένας από τους Σύρους πρόσφυγες που ταξίδευαν με τη βάρκα είπε στη Διεθνή Αμνηστία: *«Νόμιζα ότι ήταν ψεύτικα πυρά αλλά τότε άκουσα κάποιον να φωνάζει ότι ένα κορίτσι ήταν γεμάτο αίματα και κατάλαβα ότι δεν ήταν ψεύτικα. Ήμαστε όλοι πολύ*

*τρομαγμένοι, ήταν σαν να μην έφυγα ποτέ από τον πόλεμο».*²⁸ Είχε τραυματιστεί σε αυτοκινητιστικό δυστύχημα καθώς προσπαθούσε να ξεφύγει από αεροπορική επιδρομή στη Δαμασκό το 2012 και χρησιμοποιεί πατερίτσες ή καρτσάκι για να μετακινείται.

Ένας από τους άνδρες που έδωσαν συνεντεύξεις πυροβολήθηκε στο κάτω μέρος της πλάτης. Η 19χρονη νύφη του πυροβολήθηκε στο πόδι. Ένας άλλος που πυροβολήθηκε κοντά στον δεξιό ώμο είπε στη Διεθνή Αμνηστία: «Είμαστε πολύ τυχεροί που είμαστε ζωντανοί. Νόμιζα ότι πυροβολούν για να σκοτώσουν».

Ένας άλλος Σύρος πρόσφυγας είπε στη Διεθνή Αμνηστία ότι όλοι όσοι βρίσκονταν στη βάρκα, περιλαμβανομένου του κυβερνήτη, είχαν όλοι σηκώσει τα χέρια ψηλά, οπότε δεν υπήρχε περίπτωση οι πρόσφυγες να είναι οπλισμένοι ή να αποτελούν οποιαδήποτε απειλή όταν άνοιξε πυρ η ακτοφυλακή.

«Είχαμε όλοι, και ο οδηγός, σηκώσει τα χέρια ψηλά. Άλλοι είχαν σηκώσει τις πατερίτσες τους και φώναζα ότι είναι Σύροι πρόσφυγες.»

Είπε επίσης ότι αφού σταμάτησαν τη βάρκα των προσφύγων, δύο λιμενικοί επιβίβαστηκαν στη βάρκα τους και ο λιμενικός που πυροβολούσε έβαλε ένα όπλο στο κεφάλι του κυβερνήτη και ο άλλος λιμενικός τον χτύπησε.

Οι τραυματίες μεταφέρθηκαν στο σκάφος της ακτοφυλακής, το οποίο κατευθύνθηκε στη Χίο.

Όλοι όσοι έδωσαν συνέντευξη είπαν ότι ανησυχούν για τις καταθέσεις που αναγκάστηκαν να δώσουν στις αρχές. Οι άνδρες ανησυχούσαν διότι κανείς δεν τους διάβασε τις καταθέσεις πριν τους βάλουν να υπογράψουν.

Δύο άνδρες και μία γυναίκα νοσηλεύτηκαν σε νοσοκομείο επί περίπου οκτώ ημέρες μετά τους πυροβολισμούς. Σε αυτό το διάστημα είπαν ότι τους φρουρούσαν αστυνομικοί. Ένας άλλος πρόσφυγας είπε στη Διεθνή Αμνηστία ότι τους υπόλοιπους αρχικά τους πήγαν σε ένα ωραίο ξενοδοχείο όπου συνάντησαν μέλη των μέσων ενημέρωσης και αξιωματικούς του Λιμενικού Σώματος από την Αθήνα.

Όμως μόλις έφυγαν τα μέσα ενημέρωσης, οι πρόσφυγες μεταφέρθηκαν σε χώρο κράτησης στη Χίο, όπου κρατήθηκαν επί περίπου δύο εβδομάδες. Πάνω από 20 ημέρες μετά τους πυροβολισμούς, ακόμα δεν είχαν αφαιρεθεί οι σφαίρες από τους δύο άνδρες και τη γυναίκα που είχαν τραυματιστεί.

Όλοι όσοι έδωσαν συνεντεύξεις είπαν ότι ήταν έτοιμοι να αναγνωρίσουν τους άνδρες που τους πυροβόλησαν. Ο εισαγγελέας Χίου διέταξε έρευνα για το περιστατικό.

Πολλοί από τους πρόσφυγες και μετανάστες που έδωσαν συνεντεύξεις στη Διεθνή Αμνηστία περιέγραψαν ένα σταθερό μοτίβο καταπατήσεων κατά τη διάρκεια απωθήσεων. Τα θύματα τα έγδυσαν, τα χτύπησαν και τα σημάδεψαν με όπλα. Τους έκλεψαν τιμαλφή και κατέστρεψαν σημαντικά έγγραφα. Το Υπουργείο Ναυτιλίας και Αιγαίου, υπεύθυνο για το

Λιμενικό Σώμα, έχει δηλώσει ότι έχει κινήσει έρευνες για αριθμό καταγγελιών αλλά κατά τον χρόνο σύνταξης της έκθεσης κανένας Έλληνας αξιωματούχος δεν ήταν γνωστό να έχει οδηγηθεί στη δικαιοσύνη για αυτές τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων (βλ. κεφάλαιο 5) .

5. Η ΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΣΤΙΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΕΣ ΑΠΩΘΗΣΕΩΝ

ΔΙΑΔΕΔΟΜΕΝΕΣ ΚΑΙ ΤΑΚΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΙΣ

Η Διεθνής Αμνηστία και άλλες ΜΚΟ έχουν συγκεντρώσει πολυάριθμες καταθέσεις μεταναστών και προσφύγων που περιγράφουν ότι απωθήθηκαν στην Τουρκία. Αυτές περιέχουν έναν βαθμό λεπτομέρειας και ένα επίπεδο συνέπειας που είναι πειστικά. Από τους 148 ανθρώπους που έδωσαν συνεντεύξεις στη Διεθνή Αμνηστία κατά τους τελευταίους 18 μήνες, οι 68 ανέφεραν ότι απωθήθηκαν τουλάχιστον μία φορά κατά το 20μηνο μεταξύ Αυγούστου 2012 και Μαρτίου 2014. Η γεωγραφική έκταση των καταγγελλόμενων απωθήσεων περιλαμβάνει σχεδόν ολόκληρο το σύνορο μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας το οποίο μπορεί να αποπειραθούν να διασχίσουν μετανάστες και πρόσφυγες. Μάρτυρες μίλησαν για απωθήσεις κατά μήκος των 203 χλμ των χερσαίων συνόρων στην περιοχή του Έβρου στα βορειοανατολικά της χώρας, τα οποία πλέον φρουρούνται από έναν φράχτη μήκους 10,5 χλμ και από χιλιάδες συνοροφύλακες. Στο Αιγαίο οι περισσότερες καταγγελίες αναφέρονται στην περιοχή όπου περιπολούν Έλληνες λιμενικοί γύρω από τα νησιά Λέσβο, Χίο και Σάμο, αν και μερικές προήλθαν από νοτιότερες περιοχές, κοντά στο Φαρμακονήσι και τη Λέρο. Αυτό δείχνει ένα διαδεδομένο και τακτικό μοτίβο καταπατήσεων που δεν μπορεί να εξηγηθεί από τις ενέργειες μερικών επίορκων αξιωματούχων ή μίας μεμονωμένης μονάδας επιβολής του νόμου.

Η ανάμιξη Ελλήνων αστυνομικών και λιμενικών σε απωθήσεις είναι σταθερό στοιχείο σε όλες τις καταθέσεις που συγκεντρώθηκαν. Οι άνθρωποι που πραγματοποιούν αυτές τις απωθήσεις είναι κρατικά όργανα και οι ελληνικές αρχές φέρουν πλήρη την ευθύνη για τη συμπεριφορά τους. Οι περισσότερες απωθήσεις από λιμενικούς περιγράφουν την ανάμιξη πληρωμάτων δύναμης μεταξύ τεσσάρων και επτά ανδρών. Οι απωθήσεις στα χερσαία σύνορα γενικά αναφέρονται σε μέχρι 10 αστυνομικούς. Αστυνομικά οχήματα αναφέρθηκε ότι εμπλέκονται στη μεταφορά μεταναστών και προσφύγων κατά τη διάρκεια απωθήσεων και σε έναν αριθμό περιπτώσεων άνθρωποι κρατήθηκαν σε κτίρια τα οποία περιέγραψαν ως αστυνομικά τμήματα προτού απωθηθούν. Παραμένει άγνωστη η ταυτότητα των ανδρών με τις βάρκες, τους οποίους άνδρες και γυναίκες περιέγραψαν σε πολλά περιστατικά ότι φορούν μαύρα ρούχα και κουκούλες και θα μπορούσαν να είναι ιδιώτες που ενεργούν σε

συνεργασία με κρατικούς λειτουργούς.

Η αντίδραση των ελληνικών αρχών στις καταγγελίες της Διεθνούς Αμνηστίας, καθώς και άλλων ΜΚΟ και διεθνών μηχανισμών προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, για απωθήσεις, έχει κυμανθεί μεταξύ πλήρους άρνησης και ισχυρισμών ότι τα όργανα απλώς «αποτρέπουν» σκάφη που μεταφέρουν πρόσφυγες και μετανάστες ή ότι οι παραβιάσεις αυτού του είδους, αν συμβαίνουν καν, ήταν απλώς «μεμονωμένα περιστατικά».²⁹

Τον Ιανουάριο του 2014, ο Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης δημοσίευσε την αλληλογραφία του με τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και τον Υπουργό Ναυτιλίας και Αιγαίου. Στην επιστολή του, αναφερόταν σε έρευνες της Διεθνούς Αμνηστίας και της γερμανικής ΜΚΟ για τα δικαιώματα των προσφύγων ProAsyl. Ζήτησε τον τερματισμό των συλλογικών απελάσεων:

«Ο μεγάλος αριθμός των καταγγελλόμενων συλλογικών απελάσεων από την Ελλάδα μεταναστών, που περιλαμβάνουν μεγάλο αριθμό Σύρων προσφύγων που προσπαθούν να ξεφύγουν από τη βία του πολέμου, και οι ισχυρισμοί για κακομεταχείριση μεταναστών από μέλη της ακτοφυλακής και της συνοροφυλακής, εγείρουν σοβαρές ανησυχίες από πλευράς ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Καλώ τις ελληνικές αρχές να διενεργήσουν αποτελεσματικές έρευνες σε όλα τα καταγεγραμμένα περιστατικά και να λάβουν όλα τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να δώσουν τέλος σε αυτές τις πρακτικές και να προλάβουν την επανάληψή τους.»

Ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη απάντησε δηλώνοντας ότι κάθε ισχυρισμός ερευνήθηκε από την ελληνική αστυνομία και, αν χρειαζόταν, από τις δικαστικές αρχές και ότι, εκεί όπου στοιχεία θα στήριζαν τους ισχυρισμούς, θα επιβάλλονταν κατάλληλες κυρώσεις. Ο Υπουργός Ναυτιλίας και Αιγαίου δήλωσε ότι η πρακτική των συλλογικών απελάσεων ήταν απαράδεκτη και ότι μεταξύ Αυγούστου και Δεκεμβρίου 2013 είχαν κινηθεί τρεις χωριστές έρευνες για ισχυρισμούς κακομεταχείρισης, αν και καμία από αυτές δεν αφορούσε καταγγελλόμενες απωθήσεις. Και οι δύο Υπουργοί επιβεβαίωσαν την αφοσίωσή τους στα ανθρώπινα δικαιώματα και είπαν ότι οι συλλογικές απελάσεις και η κακομεταχείριση είναι ασύμβατες με το ελληνικό εθνικό δίκαιο και τη δεοντολογία του λιμενικού σώματος και της αστυνομίας.³⁰ Μιλώντας στην ελληνική Βουλή στις 28 Ιανουαρίου 2014, ο Υπουργός Ναυτιλίας και Αιγαίου επανέλαβε ότι δεν υπάρχει 'πολιτική' εντολή για απωθήσεις ή βίαιη συμπεριφορά εναντίον μεταναστών και προσφύγων.³¹

Απαντώντας σε επιστολή της Διεθνούς Αμνηστίας, που στάλθηκε τον Φεβρουάριο του 2014 και έθετε ανησυχίες για τις συνεχιζόμενες καταγγελίες για απωθήσεις κατά μήκος των ελληνοτουρκικών συνόρων, περιλαμβανομένου του περιστατικού στο χωριό Πραγιά (βλ. κεφάλαιο 4), η Ελληνική Αστυνομία δήλωσε ότι θεωρεί τον σεβασμό των δικαιωμάτων και της ευημερίας κάθε ατόμου ως καίριο στοιχείο των επιχειρήσεών της και ότι αυτό αντικατοπτρίζεται στις διαταγές που εκδίδει το Αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας. Αναγνώρισε επίσης ότι οι απωθήσεις είναι παράνομες σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία και επέμεινε ότι οι επιχειρήσεις της είναι συμβατές με το διεθνές και το εθνικό δίκαιο.

Σύμφωνα με την ίδια επιστολή, τον Ιούλιο του 2013, μετά την έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας «Σύνορα της Ευρώπης» που κατήγγελλε εκτενείς απωθήσεις στην περιοχή του Έβρου, διατάχθηκε απροσδιόριστος αριθμός πειθαρχικών ερευνών για τις καταγγελίες που περιλαμβάνονταν στην έκθεση αλλά ότι δεν έχουν ακόμη ολοκληρωθεί. Πρόσθετε ότι τον

Νοέμβριο του 2013, μετά από παρόμοια έκθεση της ProAsyl, διατάχθηκαν άλλες τρεις πειθαρχικές έρευνες, δύο από τις οποίες βρίσκονται σε εξέλιξη, ενώ η τρίτη τέθηκε στο αρχείο χωρίς άσκηση ποινικών διώξεων. Υποστήριξε ότι έχουν διαταχθεί πειθαρχικές έρευνες σε άλλες 18 απροσδιόριστες περιπτώσεις που αφορούν καταγγελίες για απωθήσεις στην περιοχή του Έβρου, οι οποίες βρίσκονται όλες σε εξέλιξη. Τέλος, έγιναν πειθαρχικές ενέργειες εναντίον ενός αστυνομικού που μπορεί να οδηγήσουν στην απόταξή του για κλοπή προσωπικών αντικειμένων ενός κρατουμένου σε χώρο κράτησης για λόγους μετανάστευσης.

Κατά τον χρόνο ολοκλήρωσης αυτής της έκθεσης, η Διεθνής Αμνηστία δεν είχε λάβει απάντηση στην επιστολή της του Φεβρουαρίου 2014 προς το Λιμενικό Σώμα και τον Υπουργό Ναυτιλίας και Αιγαίου. Σε επίσημη απάντηση για την έκθεση του Ιουλίου 2103 της Διεθνούς Αμνηστίας, το Λιμενικό Σώμα αρνήθηκε οποιαδήποτε γνώση για τις καταγγελλόμενες απωθήσεις που περιέχονται στην έκθεση και υποστήριξε ότι στις ελάχιστες περιπτώσεις βάσιμων καταγγελιών για κακομεταχείριση είχαν επιβληθεί πειθαρχικές και ποινικές κυρώσεις.³²

Η σταθερή άρνηση της κλίμακας του προβλήματος των απωθήσεων κατά μήκος των ελληνοτουρκικών συνόρων προκαλεί σοβαρές αμφιβολίες για την αποφασιστικότητα των ελληνικών αρχών να καταπολεμήσουν αυτό το φαινόμενο. Οι ελληνικές αρχές μοιάζει να εκμεταλλεύονται τη δυνατότητα άρνησης που προκύπτει από τις δυσκολίες υποβολής καταγγελιών που αντιμετωπίζουν όσοι απωθήθηκαν και από την έντονη απροθυμία, όσων τελικά όντως κατορθώνουν να εισέλθουν, να θέσουν τις καταγγελίες τους υπόψη των αρχών εξαιτίας του φόβου τους ότι θα απελαθούν ξανά. Θύματα με τα οποία μίλησε η Διεθνής Αμνηστία επισήμαναν επίσης την έλλειψη εμπιστοσύνης στο ελληνικό σύστημα δικαιοσύνης, τις δυσκολίες στην πρόσβαση σε νομική βοήθεια, την επιθυμία να διέλθουν από την Ελλάδα το συντομότερο δυνατό και τον φόβο ότι απλώς θα απελαύνονταν ξανά εάν έθεταν τις καταγγελίες τους υπόψη των ελληνικών αρχών.

Ο μικρός αριθμός μηνύσεων μπορεί εν μέρει να απαλλάσσει τις ελληνικές αρχές από την ευθύνη για τον πολύ μικρό αριθμό ποινικών ερευνών εναντίον συνοροφυλάκων και λιμενικών, σε σχέση με αδικήματα που διαπράχθηκαν κατά τη διάρκεια καταγγελλόμενων επιχειρήσεων απώθησης (η Διεθνής Αμνηστία γνωρίζει μόνο δύο – σε σχέση με τα περιστατικά στο Πραγγί και το Φαρμακονήσι που αναφέρθηκαν παραπάνω). Σε καμία περίπτωση όμως δεν δικαιολογούν τις ελληνικές αρχές που επιτρέπουν να συνεχίζεται μια διαδεδομένη πρακτική, την οποία δεν μπορούν πλέον να ισχυριστούν ότι δεν γνωρίζουν.

Είναι αποκαλυπτικό ότι οι ελληνικές αρχές δεν ήταν σε θέση να υποδείξουν τα απτά αποτελέσματα έστω και μίας εσωτερικής έρευνας για καταγγελίες απωθήσεων μέχρι σήμερα, παρά μόνο τέτοιων που έχουν κλείσει χωρίς περαιτέρω ενέργειες.

Οι ελληνικές αρχές πρέπει να στείλουν ένα σαφές μήνυμα, δημοσίως, και μέσω σαφών εντολών εσωτερικά, ότι η πρακτική των απωθήσεων δεν θα γίνεται ανεκτή. Προς τον σκοπό αυτόν η Διεθνής Αμνηστία ενθαρρύνει τις ελληνικές αρχές να πραγματοποιήσουν διεξοδική επανεξέταση των πολιτικών τους για των έλεγχο των συνόρων, κατά προτίμηση μέσω δημόσιας έρευνας με εντολή να προβεί σε συστάσεις για το πώς η Ελληνική Αστυνομία και το Λιμενικό Σώμα μπορούν να εξαλείψουν τη διαδεδομένη πρακτική των απωθήσεων.

6. ΕΛΛΑΔΑ, ΤΟ ΕΚΤΕΘΕΙΜΕΝΟ ΠΛΕΥΡΟ ΤΟΥ «ΦΡΟΥΡΙΟΥ ΕΥΡΩΠΗ»

«Τα [ελληνικά] σύνορα είναι ανοιχτά σαν πόρτα αχυρώνα. Η πίεση προς την Ελλάδα πρέπει να ενταθεί»

Αυστριακή Υπουργός Εσωτερικών Γιοχάνα Μικλ-Λάιτνερ, Μάρτιος 2012³³

«Οι πόλεις μας έχουν καταληφθεί από λαθρομετανάστες, θα τις ανακαταλάβουμε»

Έλληνας Πρωθυπουργός Αντώνης Σαμαράς, μιλώντας για τη μετανάστευση στην Ελλάδα τον Μάρτιο του 2012, όταν ήταν αρχηγός της αντιπολίτευσης³⁴

Έχει γίνει ολοένα δυσκολότερο για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες από χώρες εκτός ΕΕ να εισέλθουν νόμιμα στην Ευρώπη. Είτε προσπαθούν να ξεφύγουν από τον πόλεμο, είτε από τη βασανιστική φτώχεια, οι ελπίδες τους για καταφύγιο και για καλύτερη ζωή για τους ίδιους και τις οικογένειές τους συναντούν αυξημένη αστυνόμευση και άλλους φραγμούς σχεδιασμένους για να τους κρατούν έξω. Αυτό με τη σειρά του τους αναγκάζει να παίρνουν ολοένα πιο επικίνδυνες διαδρομές για να φτάσουν στον προορισμό τους. Λεία λαθρεμπόρων και εγκληματικών δικτύων και στοιβαγμένοι σε αναξιόπλοα και υπερπλήρη σκάφη, ο φόρος αίματος που γνωρίζουμε είναι συγκλονιστικός. Στο Αιγαίο και μόνο, τουλάχιστον 188 άνθρωποι, μεταξύ των οποίων παιδιά και βρέφη, πνίγηκαν ή αγνοούνται μεταξύ Αυγούστου 2012 και Μαρτίου 2014.³⁵ Σύμφωνα με τις διαθέσιμες πληροφορίες,

τουλάχιστον 2.900 άνθρωποι έχουν χάσει τη ζωή τους στη Μεσόγειο κατά την προσπάθειά τους να φτάσουν στην Ευρώπη από το 2011 και μετά.³⁶

Η μεταναστευτική πολιτική της ΕΕ κλίνει έντονα προς την αποτροπή και την πρόληψη της παράτυπης μετανάστευσης αντί για την κινητικότητα και την προστασία υπηκόων τρίτων χωρών στην Ευρώπη. Αυτή η πολιτική έχει οδηγήσει στο σχεδόν πλήρες κλείσιμο των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ, και στην οικοδόμηση αυτού που συνήθως αποκαλείται «Φρούριο Ευρώπη». Τα τείχη αυτού του φρουρίου, που επισήμως οικοδομείται για να κρατήσει έξω τους παράτυπους μετανάστες, δεν είναι λιγότερο δύσκολο να τα διαβούν οι πρόσφυγες.³⁷

Οι πολιτικές που δεν κατορθώνουν να επιτύχουν τη σωστή ισορροπία ανάμεσα στον έλεγχο των συνόρων και στα δικαιώματα των προσφύγων και των μεταναστών, δεν οδηγούν μόνο σε παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά είναι και αναποτελεσματικές. Ο πιο εμφανής αντίκτυπος αυτών των πρακτικών είναι ότι αναγκάζουν τους ανθρώπους να μετακινούνται από το ένα σύνορο στο επόμενο και από τη μια χώρα στην άλλη. Όταν η Ελλάδα ενέτεινε την ασφάλεια στα σύνορά της, ο αριθμός των μεταναστών και προσφύγων που εισέρχονται στην ΕΕ από τα σύνορα Βουλγαρίας-Τουρκίας αυξήθηκε κατακόρυφα.³⁸ Ένας αριθμός μεταναστών και προσφύγων είπαν στη Διεθνή Αμνηστία ότι ο φόβος τους για την κακομεταχείριση και τις απωθήσεις στα ελληνικά σύνορα καθώς και η αυξημένη αστυνόμευση αυτών των συνόρων ήταν οι κύριοι λόγοι για τους οποίους επέλεξαν αντιθέτως να διασχίσουν τα σύνορα προς τη Βουλγαρία.

Η Ελλάδα δεν ενεργεί απομονωμένη. Η απόφασή της να θέσει ως προτεραιότητα την ασφάλεια των συνόρων της ΕΕ έναντι της ζωής των μεταναστών και των προσφύγων απορρέει από τις ευρύτερες πολιτικές της ΕΕ.³⁹ Με την παρότρυνση της ΕΕ είναι που η Ελλάδα δημιουργεί διαρκές δυναμικό φύλαξης των συνόρων της. Η ΕΕ και τα κράτη-μέλη της έχουν διαθέσει σημαντική οικονομική και υλική βοήθεια στην Ελλάδα για να αστυνομεύει τα σύνορά της ως μέρος των προσπάθειών για τον έλεγχο της παράτυπης μετανάστευσης προς της ΕΕ μέσω Ελλάδας. Η Frontex, η υπηρεσία της ΕΕ που είναι αρμόδια για τη διαχείριση των συνόρων της ΕΕ, είναι ενεργή στην Ελλάδα από το 2006 και συνεχίζει να δρα κατά μήκος των συνόρων της Ελλάδας.

Η ΕΕ και τα κράτη-μέλη της έχουν διττή ευθύνη. Πρέπει να μοιραστούν πιο ισότιμα την ευθύνη για τους πρόσφυγες, τους αιτούντες άσυλο και τους μετανάστες, ιδίως εν όψει των οικονομικών δυσκολιών της Ελλάδας.⁴⁰ Την ίδια στιγμή, πρέπει επίσης να παραμείνουν σε επιφυλακή: και η Επιτροπή της ΕΕ πρέπει να κινείται με ταχύτητα ώστε να επιβάλει κυρώσεις όταν σε ένα κράτος-μέλος συμβαίνουν μεγάλης κλίμακας παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που παραβιάζουν το δίκαιο της ΕΕ. Προς το παρόν η ΕΕ αποτυγχάνει και στα δύο αυτά σημεία.

Ο Ευρωπαϊκός Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης απαγορεύει ρητά τις συλλογικές απελάσεις. Οι απωθήσεις είναι επίσης ασύμβατες με τον Κώδικα Συνόρων του Σένγκεν και με τις Οδηγίες ασύλου και επιστροφών της ΕΕ. Η Επιτροπή της ΕΕ, ο θεματοφύλακας αυτής της νομοθεσίας, δεν μπορεί να στέκεται άπραγη όταν αυτή περιφρονείται τακτικά. Πρέπει να κινήσει διαδικασίες παράβασης κατά της Ελλάδας για τη συχνή χρήση απωθήσεων κατά μήκος των ελληνοτουρκικών συνόρων. Η Διεθνής Αμνηστία αντιλαμβάνεται από πηγές εντός της Επιτροπής ότι έχουν κινηθεί προκαταρκτικές διαδικασίες παράβασης, που συνίστανται στην κοινοποίηση προς τις ελληνικές αρχές

πιθανών λόγων ανησυχίας. Αυτές πρέπει να ολοκληρωθούν ταχέως και να ακολουθήσει επιστολή ενημέρωσης που θα κινεί επίσημες διαδικασίες παράβασης.

7. Η FRONTEX ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΑ ΣΥΝΟΡΑ: ΧΕΡΣΑΙΕΣ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΟΣΕΙΔΩΝ

Η Frontex ή, όπως είναι η πλήρης ονομασία της, Ευρωπαϊκή Υπηρεσία για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των Κρατών-Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συστάθηκε με τον Κανονισμό του Συμβουλίου (ΕΚ) 2007/2004 και άρχισε να λειτουργεί τον Οκτώβριο του 2005. Το κύριο καθήκον της είναι να συντονίζει κοινές επιχειρήσεις μεταξύ κρατών-μελών στα εξωτερικά θαλάσσια, χερσαία και εναέρια σύνορα της ΕΕ. Οι δραστηριότητες της Frontex διέπονται από τον ιδρυτικό κανονισμό της (όπως έχει τροποποιηθεί)⁴¹ και από τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.⁴²

Αν και η κεντρική αποστολή της Frontex είναι να βοηθά στην αστυνόμευση των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ, φαινομενικά την ενδιαφέρει να διασφαλίσει ότι αυτό το πράττει μέσα σε ένα πλαίσιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Για αυτόν τον σκοπό, η Frontex υιοθέτησε Στρατηγική για τα Θεμελιώδη Δικαιώματα το 2011 και, το 2012, διόρισε Υπεύθυνο Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και ίδρυσε Συμβουλευτικό Φόρουμ για τα Θεμελιώδη Δικαιώματα. Το καθήκον του Υπευθύνου Θεμελιωδών Δικαιωμάτων είναι να υποστηρίζει τη Frontex στην εφαρμογή της Στρατηγικής για τα Θεμελιώδη Δικαιώματα και να διασφαλίζει τον σεβασμό και την προαγωγή των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε όλες τις δραστηριότητες της Frontex εξετάζοντας τα επιχειρησιακά σχέδια και τις επιχειρησιακές αξιολογήσεις, παρακολουθώντας, αντιδρώντας και καταγράφοντας όλα τυχόν τα περιστατικά όπου παραβιάζονται θεμελιώδη δικαιώματα, και βελτιώνοντας και υποστηρίζοντας την εκπαίδευση για τα θεμελιώδη δικαιώματα που λαμβάνουν οι συνοριακοί υπάλληλοι. Το Συμβουλευτικό Φόρουμ συμβουλεύει τον Εκτελεστικό Διευθυντή και το Διαχειριστικό Συμβούλιο για το πώς μπορεί η Frontex να βελτιώσει τα θεμελιώδη δικαιώματα στις δραστηριότητές της. Αποτελείται από εκπροσώπους από δύο υπηρεσίες της ΕΕ, τέσσερις διεθνείς οργανισμούς και εννέα οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

Σε περιπτώσεις όπου καταγγέλλονται παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων, η Frontex μπορεί να προσφύγει σε σειρά μέτρων που περιλαμβάνουν «επιστολή έκφρασης ανησυχίας προς τα σχετικά Κράτη-Μέλη, επιστολή προειδοποίησης, συζήτηση σε επίπεδο Διαχειριστικού Συμβουλίου, έκθεση προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόσυρση ή μείωση

της χρηματοδοτικής βοήθειας προς τα Κράτη-Μέλη, κατάλληλα πειθαρχικά μέτρα τόσο στα Κράτη-Μέλη όσο και στη Frontex, προσωρινή αναστολή της κοινής επιχείρησης ή του πιλοτικού προγράμματος, ή τερματισμό της κοινής επιχείρησης ή του πιλοτικού προγράμματος.»⁴³

Επιχειρήσεις της Frontex στην Ελλάδα

Η ΕΕ και τα Κράτη-Μέλη της έχουν υποστηρίξει την Ελλάδα για να αστυνομεύει τα σύνορά της ως μέρος των προσπαθειών της να ελέγξει την παράτυπη μετανάστευση προς την ΕΕ μέσω των ελληνικών χερσαίων και θαλάσσιων συνόρων. Από το 2006, επιχειρήσεις περιπολίας των συνόρων, με την ονομασία «Κοινές Επιχειρήσεις Ποσειδών», πραγματοποιούνται κάτω από τη συνεργασία της Frontex με τη συμμετοχή περισσότερων από 20 Κρατών-Μελών και Συνδεδεμένων Χωρών Σένγκεν. Οι συμμετέχουσες χώρες έχουν διαθέσιμες τεχνικό εξοπλισμό και προσκεκλημένους υπάλληλους (*guest officers*) για να περιπολούν στα σύνορα, να εξακριβώνουν τις χώρες προέλευσης («ταυτοποίηση») και να παίρνουν συνεντεύξεις από τους μετανάστες για να συλλέξουν πληροφορίες για τα δίκτυα διακίνησης και τις διαδρομές που χρησιμοποιούν οι διακινητές («απενημέρωση»)⁴⁴.

Σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες πληροφορίες που διατίθενται στον ιστότοπο της Frontex για αυτές τις δύο επιχειρήσεις, ο προϋπολογισμός της Χερσαίας Επιχείρησης Ποσειδών (που καλύπτει τα σύνορα της Ελλάδας και της Βουλγαρίας με την Τουρκία) μόνο για το διάστημα μεταξύ 2-28 Μαρτίου 2011 ήταν σχεδόν εννέα εκατομμύρια ευρώ. Ο προϋπολογισμός για τη Θαλάσσια Επιχείρηση Ποσειδών από την 1^η Απριλίου 2011 μέχρι τις 31 Μαρτίου 2012 ήταν σχεδόν 12 εκατομμύρια ευρώ.⁴⁵

Η Frontex δημοσιεύει ελάχιστες πληροφορίες για τις επιχειρήσεις της που βρίσκονται σε εξέλιξη.⁴⁶ Οι πιο πρόσφατες δημόσια διαθέσιμες πληροφορίες για τις επιχειρήσεις της στην Ελλάδα ανάγονται στο 2011 και παρέχουν μόνο συνοπτικά στοιχεία. Σύμφωνα με την απάντηση που έδωσε η Frontex σε αίτημα πληροφόρησης από τη Διεθνή Αμνηστία, στην Ελλάδα υπήρχαν εννέα οι προσκεκλημένοι υπάλληλοι από τη Γερμανία, την Αυστρία και τη Σουηδία που εκτελούσαν καθήκοντα περιπολίας στο πλαίσιο της Κοινής Χερσαίας Επιχείρησης Ποσειδών στις 20 Δεκεμβρίου 2013.⁴⁷ Αν και η απάντηση δεν περιλάμβανε πληροφόρηση αναφορικά με τον αριθμό των εθνικοτήτων των αξιωματικών συνδέσμων που περιπολούν στο Αιγαίο, έλεγε ότι έξι ελληνικά σκάφη ενεργούσαν στο πλαίσιο της Κοινής Θαλάσσιας Επιχείρησης Ποσειδών στις 20 Δεκεμβρίου 2013.⁴⁸

Στα ερωτήματα της Διεθνούς Αμνηστίας για το ποιες ενέργειες έχει κάνει η Frontex για τις καταγγελίες απωθήσεων, η Frontex απάντησε ότι είχε θέσει αυτές τις καταγγελίες υπόψη των ελληνικών αρχών γραπτώς σε διάφορες περιπτώσεις και είχε λάβει απαντήσεις που είτε αρνούνταν ότι είχαν πραγματοποιηθεί απωθήσεις, είτε έλεγαν ότι διεξάγονται έρευνες.⁴⁹ Η απάντηση της Frontex δεν διευκρίνιζε σε ποιο στάδιο βρίσκονταν οι έρευνες ή ποια ήταν η έκβασή τους.

Η Διεθνής Αμνηστία αντιλαμβάνεται από την απάντηση της Frontex ότι προσπαθεί να παρακολουθεί στενότερα τέτοιες καταγγελίες μέσω μια «Κοινής Ομάδας Παρακολούθησης» που αποτελείται από έναν αξιωματικό της Ελληνικής Αστυνομίας, έναν αξιωματικό του Λιμενικού Σώματος και τον Επικεφαλής του Γραφείου Συνδέσμου της Frontex στον Πειραιά. Σύμφωνα με τη Frontex, όταν κοινοποιεί μια καταγγελλόμενη παραβίαση στις ελληνικές αρχές, η κοινή ομάδα παρακολούθησης εργάζεται για να «διασφαλίσει την διαφάνεια της εσωτερικής έρευνας και την έγκαιρη κοινοποίηση του αποτελέσματος στη Frontex.»⁵⁰

Είναι σαφές, ωστόσο, ότι όποια διαφάνεια και αν υπάρχει μεταξύ των ελληνικών αρχών και της Frontex, δεν εκτείνεται στο ευρύτερο ευρωπαϊκό κοινό. Είναι αξιοσημείωτο ότι η Frontex

δεν ήταν σε θέση ή ήταν απρόθυμη να διαθέσει λεπτομέρειες για οποιαδήποτε από τις έρευνες στις οποίες αναφέρθηκε στην απάντησή της προς τη Διεθνή Αμνηστία.⁵¹

Η Frontex έχει αναπτύξει εσωτερικές διαδικασίες για να καταγγέλλει πιθανές παραβιάσεις το προσωπικό της και οι προσκεκλημένοι υπάλληλοι. Οι ισχύουσες πρότυπες επιχειρησιακές διαδικασίες (SOP) για την καταγγελία σοβαρών περιστατικών απαιτούν επίσης την πλήρη εξέταση καταγγελιών πιθανών παραβιάσεων θεμελιωδών δικαιωμάτων σε δραστηριότητες που συντονίζει η Frontex από οποιαδήποτε πηγή και με οποιονδήποτε τρόπο και αν υποβάλλονται. Αυτό αναγκάζει τη Frontex να λαμβάνει δεόντως υπόψη τις καταγγελίες παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τη Διεθνή Αμνηστία και άλλες οργανώσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η Διεθνής Αμνηστία δεν έχει τεκμηριώσει καταγγελίες για απωθήσεις οι οποίες θα υποδείκνυαν ανάμιξη φιλοξενούμενων στελεχών ή σκαφών της Frontex. Ωστόσο, η Frontex πληροφόρησε τη Διεθνή Αμνηστία ότι τα ελληνικά ναυτικά σκάφη που συγχρηματοδοτούνται από τη Frontex ως μέρος της Θαλάσσιας Επιχείρησης Ποσειδών δεν φέρουν διακριτικά της Frontex ούτε έχουν προσκεκλημένους υπάλληλους. Το γεγονός αυτό καθιστά αδύνατο για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες που έδωσαν συνεντεύξεις στη Διεθνή Αμνηστία να τα διακρίνουν από τα κανονικά σκάφη της ελληνικής ακτοφυλακής.⁵² Επιπλέον, ακόμη και αν δεν έχουν χρησιμοποιηθεί σκάφη χρηματοδοτούμενα από τη Frontex για απωθήσεις, η συντριπτική πλειονότητα των παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων που περιγράφονται σε αυτήν και σε προηγούμενες εκθέσεις διαπράχθηκαν στην ευρύτερη περιοχή των κοινών χερσαίων και θαλάσσιων επιχειρήσεων Ποσειδών της Frontex, η οποία περιλαμβάνει τα χερσαία σύνορα μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας στην περιοχή του Έβρου και μεγάλο μέρος του Αιγαίου (περιλαμβανομένων των θαλάσσιων περιοχών γύρω από τα νησιά Λέσβο, Χίο, Σάμο και το Φαρμακονήσι). Οι δρώντες που διαπράττουν αυτές τις παραβιάσεις, δηλαδή η Ελληνική Αστυνομία και το Λιμενικό Σώμα, είναι επιχειρησιακοί εταίροι της Frontex και οι προσκεκλημένοι υπάλληλοι από κράτη-μέλη περιπολούν στα ελληνικά σύνορα μαζί τους.

Ο Κανονισμός του 2011 έδωσε στον Εκτελεστικό Διευθυντή της Frontex την εξουσία να τερματίζει ή να αναστέλλει μια κοινή επιχείρηση, εν μέρει ή στο σύνολό της, όταν οι όροι για μια τέτοια επιχείρηση δεν πληρούνται πλέον, περιλαμβανομένου σε περιπτώσεις σοβαρών και επίμονων παραβιάσεων θεμελιωδών δικαιωμάτων.⁵³ Η Διεθνής Αμνηστία πιστεύει ότι αυτός ο όρος πληρούται και καλεί τον Εκτελεστικό Διευθυντή της Frontex να αναστείλει τα τμήματα των Κοινών Χερσαίων και Θαλάσσιων Επιχειρήσεων Ποσειδών που σχετίζονται με την περιπολία των συνόρων της Ελλάδας με την Τουρκία στην περιοχή του Έβρου και στο Αιγαίο και να διατηρήσει τη συνεργασία της μόνο σε ό,τι αφορά δραστηριότητες που δεν σχετίζονται με την περιπολία των συνόρων, όπως είναι η ταυτοποίηση και η απενημέρωση.

8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Ο ίδιος ο όγκος των αξιόπιστων καταγγελιών για απωθήσεις που κατόρθωσε να καταγράψει η Διεθνής Αμνηστία μέσα σε λίγες μόνο εβδομάδες έρευνας στην Ελλάδα και την Τουρκία κατά τους τελευταίους μήνες υποδεικνύει έντονα ότι αυτές συμβαίνουν τακτικά τόσο στα χερσαία όσο και στα θαλάσσια σύνορα. Η επίμονη άρνηση της κλίμακας αυτής της επικίνδυνης και παραβιάζουσας τα ανθρώπινα δικαιώματα πρακτικής από τις ελληνικές αρχές της επιτρέπει να συνεχίζεται.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν μπορεί να παριστάνει ότι δεν βλέπει αυτές τις καταπατήσεις. Πρέπει να κινησει διαδικασίες παράβασης εναντίον της Ελλάδας για τη συνεχόμενη παραβίαση της νομοθεσίας της ΕΕ και να αναστείλει τη συνεργασία της και τη χρηματοδότηση για τις επιχειρήσεις ελέγχου των συνόρων της Ελλάδας μέχρι τη στιγμή που η Ελλάδα θα μπορεί να επιδείξει ότι έχει εξαλείψει την πρακτική των απωθήσεων στα σύνορά της.

Τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν απολύτως το δικαίωμα να καταπολεμήσουν την παράτυπη είσοδο μεταναστών. Δεν μπορούν, ωστόσο, να το πράττουν αυτό με τρόπο που θέτει σε κίνδυνο ζωές και αρνείται την προστασία σε όσους αναζητούν απεγνωσμένα καταφύγιο στην Ευρώπη.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Προς τις ελληνικές αρχές:

Να θέσουν αμέσως τέρμα στην πρακτική των απωθήσεων (συλλογικών απελάσεων) στο Αιγαίο και στα χερσαία σύνορα με την Τουρκία.

Να διασφαλίσουν ότι όλοι όσοι εντοπίζονται στο Αιγαίο ή συλλαμβάνονται κατά μήκος των χερσαίων συνόρων με την Τουρκία έχουν πρόσβαση σε εξατομικευμένες διαδικασίες για να επιδιώξουν διεθνή προστασία ή να εγείρουν άλλες ανάγκες προστασίας.

Να διασφαλίσουν ότι όλοι όσοι εντοπίζονται στο Αιγαίο ή συλλαμβάνονται κατά μήκος των χερσαίων συνόρων με την Τουρκία έχουν πρόσβαση σε αποτελεσματικό ένδικο μέσο εναντίον οποιασδήποτε τυχόν απόφασης απέλασης.

Να διενεργήσουν έγκαιρες, αποτελεσματικές, ανεξάρτητες και αμερόληπτες έρευνες για όλες τις καταγγελίες απωθήσεων και κακομεταχείρισης στα χερσαία σύνορα της Ελλάδας με την Τουρκία και στο Αιγαίο.

Να διασφαλίσουν ότι στους μετανάστες και τους πρόσφυγες που επιβιώνουν από επιχειρήσεις απώθησης ή από κακομεταχείριση χορηγείται προσωρινό νόμιμο καθεστώς, εκτός αν κάποιος ευνοϊκότερο τους είναι διαθέσιμο, ώστε να τους επιτραπεί να δώσουν συνέχεια στις καταγγελίες τους και να επιδιώξουν αποκατάσταση για τη βλάβη που έχουν υποστεί.

Προς την Επιτροπή της ΕΕ, την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη-μέλη της:

Να κινήσουν διαδικασίες παράβασης εναντίον της Ελλάδας σύμφωνα με τα άρθρα 3β, 5(4)γ, 13(1) και 6 του Κώδικα Συνόρων του Σένγκεν και, όπου έχει εφαρμογή, σύμφωνα με το κεκτημένο του ασύλου, κατ' εξοχήν το Άρθρο 6 της Οδηγίας Διαδικασιών Ασύλου.

Να συμμορφωθούν με τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης διατηρώντας την παύση των μεταγωγών αιτούντων άσυλο πίσω στην Ελλάδα και να αναλάβουν την ευθύνη για εκείνους τους αιτούντες άσυλο.

Προς τη Frontex:

Ο Εκτελεστικός Διευθυντής της Frontex πρέπει να ενεργοποιήσει το Άρθρο 3(1)α του Κανονισμού (ΕΕ) Αρ. 1168/2011 και να αναστείλει τα μέρη των Κοινών Επιχειρήσεων Ποσειδών Χερσαία και Ποσειδών Θαλάσσια που σχετίζονται με την περιπολία των συνόρων της Ελλάδας με την Τουρκία στην περιοχή του Έβρου και στο Αιγαίο.

Να δίνουν επιμελώς συνέχεια στις καταγγελίες για κακομεταχείριση και απωθήσεις που λαμβάνουν από προσκεκλημένους υπάλληλους στην Ελλάδα ή από τρίτους όπως μη κυβερνητικές οργανώσεις ή τα μέσα ενημέρωσης, έτσι ώστε να διασφαλίζουν ότι αυτές ερευνώνται αποτελεσματικά και με διαφάνεια από τις ελληνικές αρχές.

Προς το Συμβούλιο της Ευρώπης:

Προς την Επιτροπή για τη Μετανάστευση, τους Πρόσφυγες και τα Εκτοπισμένα άτομα της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης (PACE):

Να ερευνήσει το περιστατικό του Φαρμακονησιού και άλλες καταγγελίες για συλλογικές απελάσεις, στο πλαίσιο της επικείμενης έκθεσής της «Ελλάδα υπό πίεση: Η μπροστινή πόρτα της Ευρώπης για την παράτυπη μετανάστευση».

Προς τον Επίτροπο του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου:

Να συνεχίσει να εγείρει προς τις ελληνικές αρχές τις καταγγελίες για απωθήσεις και κακομεταχείριση στα σύνορα της Ελλάδας με την Τουρκία.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

¹ Αξίζει να σημειωθεί, τον Νοέμβριο του 2013, έκθεση που δημοσίευσε η γερμανική ΜΚΟ για τα δικαιώματα των προσφύγων ProAsyl, η οποία περιλάμβανε αρκετές μαρτυρίες προσφύγων και μεταναστών που είπαν ότι είχαν απωθηθεί από τις ελληνικές αρχές στα ελληνοτουρκικά σύνορα. Βλ. *Pushed-back: Systematic human rights violations against refugees in the Aegean Sea and at the Greek-Turkish land border*, διαθέσιμη στη διεύθυνση http://www.proasyl.de/fileadmin/fm-dam/I_EU_Fluechtlingspolitik/proasyl_pushed_back_24.01.14_a4.pdf, επίσκεψη 3 Μαρτίου 2014.

² Τα ποσά που δαπανήθηκαν χωριστά στην Ελλάδα και τη Βουλγαρία στο πλαίσιο αυτών των επιχειρήσεων δεν είναι διαθέσιμα. Δεν υπάρχουν διαθέσιμες πληροφορίες για το 2013. Βλ. http://frontex.europa.eu/assets/About_Frontex/Governance_documents/Grants_awarded/Grants_awarded_in_2012.pdf and <http://frontex.europa.eu/operations/archive-of-operations/> επίσκεψη 17 Απριλίου 2014

³ Στατιστικά στοιχεία της Ελληνικής Αστυνομίας, διαθέσιμα στη διεύθυνση http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=3665&Itemid=429&lang=EN, επίσκεψη 3 Μαρτίου 2014.

⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/financing/fundings/mapping-funds/countries/greece/index_en.htm, επίσκεψη 3 Μαρτίου 2014.

⁵ Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της Ελληνικής Αστυνομίας που είναι διαθέσιμα στη διεύθυνση http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=24727&Itemid=73&lang=, επίσκεψη 3 Μαρτίου 2014.

⁶ Για περισσότερες πληροφορίες βλ. *Κράτος εν κράτει: κουλτούρα καταπατήσεων και ατιμωρησίας στην Ελληνική Αστυνομία* (AI Index EUR 25/005/2014) διαθέσιμη στη διεύθυνση <http://www.amnesty.org/en/library/info/EUR25/005/2014/en>

⁷ Πηγή ο ιστότοπος της Ελληνικής Αστυνομίας http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=1831&Itemid=528&lang=EN and http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=56&Itemid=47&lang=EN επίσκεψη 6 Απριλίου 2014

⁸ Πηγή ο ιστότοπος του Λιμενικού Σώματος: <http://www.hcg.gr/node/95> ,επίσκεψη 6 Απριλίου 2014

⁹ Έμμεση επαναπροώθηση συμβαίνει όταν μια χώρα στέλνει διά της βίας πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο σε άλλη χώρα, η οποία στη συνέχεια τους στέλνει σε Τρίτη χώρα όπου διατρέχουν κίνδυνο σοβαρής βλάβης. Αυτό επίσης απαγορεύεται από το διεθνές δίκαιο.

¹⁰ Το Άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου 4 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου απαγορεύει τις συλλογικές απελάσεις. Αν και η Ελλάδα δεν έχει υπογράψει το Πρωτόκολλο 4, εξακολουθεί να δεσμεύεται από την απαγόρευση των συλλογικών απελάσεων μέσω του Χάρτη και άλλων διεθνών οργάνων. Εξηγήσεις για τον Χάρτη που δημοσιεύθηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης τον Δεκέμβριο του 2007 δηλώνουν ότι ο σκοπός του Άρθρου «είναι να εγγραφεί

ότι κάθε απόφαση [απέλασης] βασίζεται σε συγκεκριμένη εξέταση». Οι εξηγήσεις προσθέτουν επίσης ότι το Άρθρο 19(1) έχει «το ίδιο νόημα και πεδίο εφαρμογής όπως το Άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου 4 της ΕΣΔΑ».

¹¹ Βλ. Οδηγία 2005/85/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας και Κώδικα Συνόρων του Σένγκεν, ιδίως τα Άρθρα 3β, 5(4)γ, 13(1) και 6.

¹² Το Άρθρο 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), για παράδειγμα, καθιερώνει ότι τα μέρη της σύμβασης «θα διασφαλίζουν σε καθέναν μέσα στη δικαιοδοσία τους τα δικαιώματα και τις ελευθερίες» που κατοχυρώνονται στη Σύμβαση. Βλ. το δελτίο του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για την εκτός επικράτειας δικαιοδοσία των Κρατών-Μελών της ΕΣΔΑ (Φεβρουάριος 2014), ιδίως την υπόθεση *Hirsi Jamaa* και άλλοι κατά Ιταλίας, όπου το Δικαστήριο δήλωσε ότι «οποτεδήποτε το Κράτος μέσω των οργάνων του που ενεργούν εκτός της επικράτειάς του ασκεί έλεγχο και εξουσία πάνω σε ένα άτομο, και επομένως δικαιοδοσία, το Κράτος υπέχει την υποχρέωση σύμφωνα με το Άρθρο 1 να εξασφαλίζει στο συγκεκριμένο άτομο τα δικαιώματα και τις ελευθερίες υπό το Κεφάλαιο Ι της Σύμβασης που αφορούν την κατάσταση του συγκεκριμένου ατόμου», διαθέσιμο στη διεύθυνση: http://www.echr.coe.int/Documents/FS_Extra-territorial_jurisdiction_ENG.pdf

¹³ Το Άρθρο 2 της Σύμβασης των ΗΕ κατά των Βασανιστηρίων απαγορεύει τα βασανιστήρια και απαιτεί από τα συμβαλλόμενα μέρη να λαμβάνουν αποτελεσματικά μέτρα για να τα προλαμβάνουν σε κάθε έδαφος υπό τη δικαιοδοσία τους. Το Άρθρο 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου απαγορεύει τα βασανιστήρια και άλλες μορφές απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας.

¹⁴ Ηχογράφιση της συνέντευξη, την οποία η Διεθνής Αμνηστία δεν είναι σε θέση να επαληθεύσει, μεταδόθηκε ραδιοφωνικά. Βλ. επίσης HOT DOC, τεύχος 42, 17 Δεκεμβρίου 2013, στη διεύθυνση www.hotdoc.gr/node/100, επίσκεψη 3 Μαρτίου 2014.

¹⁵ Συνέντευξη προς τη Διεθνή Αμνηστία, Κωνσταντινούπολη, 22 Νοεμβρίου 2013.

¹⁶ «Η Ύπατη Αρμοστεία ζητά διευκρινίσεις για την τύχη Σύρων προσφύγων στον Έβρο», 13 Νοεμβρίου 2013, διαθέσιμο στη διεύθυνση <http://www.unhcr.gr/nea/deltia-typon/artikel/6feb0412b79373f85eb4dd4f0011f56c/unhcr-seeks-clarifications-on-the-fa.html?L=wdmunrzszi>, επίσκεψη 3 Μαρτίου 2014.

¹⁷ Αλληλογραφία με το Αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας που ελήφθη 28 Μαρτίου 2014

¹⁸ «Ύπατη Αρμοστεία: Δήλωση για επεισόδιο με σκάφος έξω από τις ελληνικές ακτές», 21 Ιανουαρίου 2014, διαθέσιμο στη διεύθυνση <http://www.unhcr.org/52df83d49.html>, επίσκεψη 3 Μαρτίου 2014.

¹⁹ Οι ανακριτές του Λιμενικού Σώματος κατέγραψαν ότι οι καταθέσεις δύο από τους επιζώντες με ημερομηνία 22 Ιανουαρίου 2014 ελήφθησαν μεταξύ 16:45 και 17:00 εκείνης της ημέρας. Βλ. <http://www.lifo.gr/team/apopseis/45553> και <http://www.lifo.gr/team/apopseis/46043>, επίσκεψη 4 Μαρτίου 2014.

²⁰ Βλ. http://www.lifo.gr/team/apopseis/45592?comments_page=1&comments_order=r, επίσκεψη 4 Μαρτίου 2014.

²¹ Για την απάντηση του αρμόδιου υπουργού, του Υπουργού Ναυτιλίας και Αιγαίου, βλ. <http://hcg.gr/node/6770>. Για την απάντηση του Λιμενικού Σώματος, βλ. <http://www.hcg.gr/node/6764> και <http://www.hcg.gr/node/6751>. Επίσκεψη 4 Μαρτίου 2014. Σε τηλεοπτική συνέντευξη ο Αρχιπλοίαρχος

Παπαγεωργόπουλος, εκπρόσωπος του Λιμενικού Σώματος, είπε ότι η επιλογή της ρυμούλκησης του σκάφους κατά τη διάρκεια επιχείρησης έρευνας και διάσωσης είναι εξαιρετικός ελιγμός αλλά επιτρέπεται.

²² «Υπατη Αρμοστεία: Δήλωση για επεισόδιο με σκάφος έξω από τις ελληνικές ακτές», 21 Ιανουαρίου 2014, διαθέσιμο στη διεύθυνση <http://www.unhcr.org/52df83d49.html>, επίσκεψη 4 Μαρτίου 2014

²³ Βλ. <http://www.theguardian.com/world/2014/jan/24/migrant-survivors-boat-sinking-changed-stories-marine-minister>, επίσκεψη 24 Μαρτίου 2014

²⁴ Βλ. http://www.ekathimerini.com/4dcgi/w_articles_ws1e1_1_23/01/2014_536746 επίσκεψη 12 Απριλίου 2014

²⁵ Επιστολή διαθέσιμη στη διεύθυνση <http://www.hcg.gr/node/6814>. Κατά τον χρόνο συγγραφής, υπήρχαν τρεις ποινικές έρευνες σε εξέλιξη για το περιστατικό. Μία ποινική έρευνα βρισκόταν σε εξέλιξη από τον Εισαγγελέα του Ναυτοδικείου Πειραιά και άλλη μία διεξαγόταν από τον Εισαγγελέα του Στρατοδικείου Αθηνών για τις καταγγελίες των επιζώντων ότι τους κακομεταχειρίστηκαν και τους έγδυσαν οι λιμενικοί όταν τους μετέφεραν στο Φαρμακονήσι. Μια Τρίτη ποινική έρευνα διεξαγόταν από ανακριτή στην Κω (το πλησιέστερο νησί στη Λέρο) για έναν Σύρο υπήκοο που κατηγορούταν ότι είχε τον έλεγχο του σκάφους των μεταναστών και αντιμετώπιζε κατηγορίες κατά το Άρθρο 83 παρ. 1 και το Άρθρο 88 παρ. 1, β, γ και δ του Νόμου 3386/2005 (λαθραία διακίνηση παράτυπων μεταναστών). Το κατηγορητήριο καταλήγει ότι, ως κυβερνήτης, ευθύνεται για την απώλεια των ζωών των μεταναστών επειδή μετέφερε τους μετανάστες με μη αξιόπλοο σκάφος χωρίς σημαντήρες και σε κακοκαιρία.

²⁶ Βλ. <http://news.in.gr/greece/article/?aid=1231291247>, επίσκεψη 24 Μαρτίου 2014

²⁷ Δήλωση του Λιμενικού Σώματος <http://www.hcg.gr/node/7074>. Βλ. επίσης δήλωση του Δημάρχου Χίου όπου μεταφέρθηκαν οι τραυματισμένοι πρόσφυγες <http://www.skai.gr/news/greece/article/253381/limeniko-vasei-ton-kanonon-eblokis-oi-purovolismoi-stis-oinousses/>, επίσκεψη 26 Μαρτίου 2014.

²⁸ Συνέντευξη προς τη Διεθνή Αμνηστία, 26 Μαρτίου 2014

²⁹ Συνάντηση μεταξύ απεσταλμένων της Διεθνούς Αμνηστίας και εκπροσώπων της Ελληνικής Αστυνομίας, περιλαμβανομένου του Υπαρχηγού της Ελληνικής Αστυνομίας, 8 Ιουλίου 2013. Συνάντηση απεσταλμένων της Διεθνούς Αμνηστίας με τον Μιλτιάδη Βαρβιτσιώτη, Υπουργό Ναυτιλίας και Αιγαίου, 3 Σεπτεμβρίου 2013. Συνέντευξη με τον Υπουργό Ναυτιλίας και Αιγαίου, στην Αυτοψία, 18 Οκτωβρίου 2013, στη διεύθυνση www.alphatv.gr/news/society/aytopsia-ston-agnosto-polemo-sto-aigaio, επίσκεψη 4 Μαρτίου 2014.

³⁰ Η πλήρης αλληλογραφία μεταξύ του Επιτρόπου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης και των ελληνικών αρχών είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση http://www.coe.int/en/web/commissioner/-/greece-must-end-collective-expulsions?redirect=http%3A%2F%2Fwww.coe.int%2Fen%2Fweb%2Fcommissioner%2Fhome%3Bjessionid%3DA50E1BFEAB91E337102A70A073D70F3E%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_8EFTacFqd2H9%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-1%26p_p_col_count%3D5#8EFTacFqd2H9, επίσκεψη 4 Μαρτίου 2014.

³¹ Ο Υπουργός Ναυτιλίας και Αιγαίου μιλούσε στην ελληνική Βουλή απαντώντας σε καταγγελίες για το περιστατικό στο Φαρμακονήσι. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης ο Υπουργός απάντησε επίσης σε καταγγελίες ΜΚΟ για απωθήσεις στο Αιγαίο. Βλ. <http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=562190>, επίσκεψη 20 Μαρτίου 2014

³² Επιστολή του Αρχηγείου της Ελληνικής Ακτοφυλακής που ελήφθη στις 23 Αυγούστου 2013

³³ Βλ. <http://euobserver.com/justice/115702>, επίσκεψη 9 Απριλίου 2014

³⁴ Βλ. <http://www.naftemporiki.gr/story/387960/a-samaras-prepei-na-anakatalaboume-tis-poleis-mas> επίσκεψη 14 Απριλίου 2014

³⁵ Δημοσιεύματα που συγκέντρωσε η Διεθνής Αμνηστία.

³⁶ Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία, 1500 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους ή αγνοούνται κατά το 2011, βλ. <http://www.unhcr.org/4f27e01f9.html>, επίσκεψη 10 Απριλίου 2013. Σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης, 707 άνθρωποι το 2013 και 711 το 2012 έχασαν τη ζωή τους στη Μεσόγειο, βλ. <http://www.iom.int/files/live/sites/iom/files/pbn/docs/behind-numbers.html>, επίσκεψη 10 Απριλίου 2014.

³⁷ Για τις ανησυχίες της Διεθνούς Αμνηστίας για την προσέγγιση της ΕΕ στην περίπτωση των Σύρων προσφύγων βλ. *An International Failure: the Syrian Refugee Crisis* (Index: ACT 34/001/2013), διαθέσιμο στη διεύθυνση <http://www.amnesty.org/en/library/info/ACT34/001/2013/en>.

³⁸ Σύμφωνα με τον Βούλγαρο Υπουργό Εσωτερικών, ο αριθμός των ανθρώπων που εντοπίστηκαν στα βουλγαροτουρκικά σύνορα αυξήθηκε από 1.646 το 2012 σε 11.512 το 2013. Η Βουλγαρία κατασκευάζει και αυτή φράχτη κατά μήκος εκείνων των συνόρων.

³⁹ Για τις ανησυχίες της Διεθνούς Αμνηστίας για την παράλειψη της ΕΕ να προβεί σε απτές ενέργειες για να προστατεύσει τις ζωές των μεταναστών και των προσφύγων κατά μήκος των συνόρων της Ευρώπης βλ. 'Council conclusions on migration: Unworthy of Europe' διαθέσιμο στη διεύθυνση <http://www.whenyoudontexist.eu/council-conclusions-on-migration-unworthy-of-europe-news/>, επίσκεψη 10 Απριλίου 2014

⁴⁰ Η Διεθνής Αμνηστία πιστεύει ότι η ΕΕ και τα κράτη-μέλη της πρέπει να στηρίξουν την Ελλάδα στη διασφάλιση των δικαιωμάτων όλων των μεταναστών και των προσφύγων ανεξαρτήτως του καθεστώτος τους και να βρουν νέους τρόπους να μοιραστούν με την Ελλάδα την ευθύνη για τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών. Για περισσότερες λεπτομέρειες βλ. Φρούριο Ευρώπη, ό.π.

⁴¹ Κανονισμός (ΕΕ) Αρ. 1168/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25^{ης} Οκτωβρίου 2011 που τροποποιεί τον Κανονισμό του Συμβουλίου (ΕΚ) Αρ. 2007/2004 που ιδρύει Ευρωπαϊκή Υπηρεσία για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των Κρατών-Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διαθέσιμος στη διεύθυνση: http://frontex.europa.eu/assets/About_Frontex/frontex_amended_regulation_2011.pdf

⁴² Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2000/C 364/01), διαθέσιμος στη διεύθυνση: http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf

⁴³ Frontex, *Frontex Response to Ombudsman own-initiative inquiry 01/5/2012/BEH-MHZ*, 29 Μαΐου 2012, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.ombudsman.europa.eu/en/cases/correspondence.faces/en/11758/html.bookmark>

⁴⁴ Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.frontex.europa.eu/operations/archive-of-operations/?year=®ion=&type=&host=Greece>

⁴⁵ Πληροφορίες για προηγούμενες επιχειρήσεις συντονισμένες από τη Frontex διαθέσιμες στη διεύθυνση: <http://frontex.europa.eu/operations/archive-of-operations/> επίσκεψη 16 Απριλίου 2014

⁴⁶ Επιστολή με ημερομηνία 6 Ιουνίου 2013 από τον Εκτελεστικό Διευθυντή της Frontex προς το Γραφείο Ευρωπαϊκών Θεσμών της Διεθνούς Αμνηστίας, σε απάντηση σε ερώτημα με ημερομηνία 13 Μαΐου 2013, δήλωνε ότι «οι λεπτομερείς αριθμοί για την τοποθέτηση εμπειρογνομόνων και τα τεχνικά μέσα μιας κοινής επιχείρησης σε εξέλιξη δεν μπορούν να δημοσιοποιηθούν, καθώς θα έθεταν ενδεχομένως σε κίνδυνο την εκπλήρωση των στόχων της επιχείρησης».

⁴⁷ Ηλεκτρονικό μήνυμα με ημερομηνία 14 Μαρτίου 2013 από την Υπεύθυνη Τύπου της Frontex προς το Γραφείο Ευρωπαϊκών Θεσμών της Διεθνούς Αμνηστίας σε απάντηση σε ερώτημα με ημερομηνία 11 Φεβρουαρίου 2014.

⁴⁸ Ηλεκτρονικό μήνυμα με ημερομηνία 14 Μαρτίου 2013 από την Υπεύθυνη Τύπου της Frontex προς το Γραφείο Ευρωπαϊκών Θεσμών της Διεθνούς Αμνηστίας.

⁴⁹ Επιστολή με ημερομηνία 6 Ιουνίου 2013 από τον Εκτελεστικό Διευθυντή της Frontex προς το Γραφείο Ευρωπαϊκών Θεσμών της Διεθνούς Αμνηστίας, σε απάντηση σε ερώτημα με ημερομηνία 13 Μαΐου 2013 και προσάρτημα σε ηλεκτρονικό μήνυμα με ημερομηνία 14 Μαρτίου 2013 από την Υπεύθυνη Τύπου της Frontex προς το Γραφείο Ευρωπαϊκών Θεσμών της Διεθνούς Αμνηστίας σε απάντηση σε ερώτημα με ημερομηνία 11 Φεβρουαρίου 2014.

⁵⁰ Ηλεκτρονικό μήνυμα με ημερομηνία 14 Μαρτίου 2013 από την Υπεύθυνη Τύπου της Frontex προς το Γραφείο Ευρωπαϊκών Θεσμών της Διεθνούς Αμνηστίας.

⁵¹ Η απάντηση της Frontex ανέφερε έξι καταγγελίες για απωθήσεις (που περιγράφονται ως «καταγγελλόμενη επιστροφή χωρίς διαδικασία εξέτασης» στην απάντηση): τέσσερις στο Αιγαίο και δύο στην περιοχή του Έβρου. Αναφορικά με δύο περιστατικά, η απάντηση σημείωνε ότι η «Ελληνική Αστυνομία απάντησε στη Fx [Frontex] με επιστολή αρνούμενη τις καταγγελίες με βάση ανακρίβειες στην μαρτυρία των μεταναστών». Σε ένα, σημείωνε ότι «το ΛΣ [Λιμενικό Σώμα] αναμένεται να εξηγήσει τις πραγματικές συνθήκες του περιστατικού για το θέμα». Αναφορικά με ένα από τα περιστατικά, δεν υπήρχαν πληροφορίες για τη συνέχεια του θέματος από την Ελλάδα. Για μία από τις καταγγελίες, η απάντηση της Frontex έλεγε «οι ελληνικές αρχές ερευνούν» και για το τελευταίο έλεγε «δικαστική έρευνα σε εξέλιξη». Σε δύο από τα θαλάσσια περιστατικά καταγγελλόταν επίσης «ταπεινωτική μεταχείριση» και σε ένα καταγγελλόταν «κακομεταχείριση». (Προσάρτημα στο ηλεκτρονικό μήνυμα με ημερομηνία 14 Μαρτίου 2013 από την Υπεύθυνη Τύπου της Frontex προς το Γραφείο Ευρωπαϊκών Θεσμών της Διεθνούς Αμνηστίας).

⁵² Τηλεφωνική συνέντευξη με την Υπεύθυνη Τύπου της Frontex στις 14 Απριλίου 2014.

⁵³ Άρθρο 3(1)α του Κανονισμού (ΕΕ) Αρ. 1168/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25^{ης} Οκτωβρίου 2011 που τροποποιεί τον Κανονισμό του Συμβουλίου (ΕΚ) Αρ. 2007/2004 που ιδρύει Ευρωπαϊκή Υπηρεσία για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των Κρατών-Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διαθέσιμος στη διεύθυνση: http://frontex.europa.eu/assets/About_Frontex/frontex_amended_regulation_2011.pdf. Το Άρθρο δηλώνει ότι: «Ο Εκτελεστικός Διευθυντής θα αναστέλλει ή θα τερματίζει, στο σύνολό τους ή εν μέρει, κοινές επιχειρήσεις και πιλοτικά προγράμματα εάν θεωρεί ότι αυτές οι παραβιάσεις είναι σοβαρού χαρακτήρα ή είναι πιθανό να επιμείνουν».

**ΘΕΛΩ
ΝΑ ΒΟΗΘΗΣΩ**

ΤΟΣΟ ΣΤΙΣ ΕΝΟΠΛΕΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ ΠΟΥ
ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΝΟΥΝ ΤΑ ΦΩΤΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑΣ,
ΟΣΟ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΞΕΧΑΣΜΕΝΕΣ ΓΩΝΙΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ,
Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑ ΑΓΩΝΙΖΕΤΑΙ ΓΙΑ
ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ, ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ ΓΙΑ
ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙ ΝΑ
ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΙ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΓΙΑ
ΝΑ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΕΙ ΕΝΑΝ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΚΟΣΜΟ

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΚΑΝΕΤΕ;

Αγωνιστές σε ολόκληρο τον κόσμο έχουν αποδείξει ότι είναι δυνατόν να αντισταθούμε στις επικίνδυνες δυνάμεις που υπονομεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Γίνετε μέρος αυτού του κινήματος. Καταπολεμήστε όσους καπηλεύονται τον φόβο και το μίσος.

- Γραφτείτε στη Διεθνή Αμνηστία και γίνετε μέρος ενός παγκόσμιου κινήματος που αγωνίζεται για τον τερματισμό των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Βοηθείστε μας να κάνουμε τη διαφορά.
- Κάντε μια δωρεά για να υποστηρίξετε το έργο της Διεθνούς Αμνηστίας.

Μαζί μπορούμε να κάνουμε τη φωνή μας να ακουστεί.

- Ενδιαφέρομαι να λάβω περισσότερες πληροφορίες για το πώς μπορώ να γίνω μέλος της Διεθνούς Αμνηστίας.

όνομα

διεύθυνση

χώρα

email

- Θέλω να κάνω μια δωρεά στη Διεθνή Αμνηστία (δωρεές γίνονται δεκτές σε UK£, US\$ ή €)

ποσό

παρακαλώ χρεώστε την πιστωτική μου κάρτα

Visa

Mastercard

αριθμός

ημερομηνία λήξης

υπογραφή

Παρακαλούμε επιστρέψτε αυτό το έντυπο στο γραφείο της Διεθνούς Αμνηστίας στη χώρα σας.

Για τον κατάλογο των γραφείων της Διεθνούς Αμνηστίας ανά τον κόσμο:

www.amnesty.org/en/worldwide-sites

Αν δεν υπάρχει γραφείο της Διεθνούς Αμνηστίας στη χώρα σας, παρακαλούμε επιστρέψτε αυτό το έντυπο στη διεύθυνση:

Amnesty International, International Secretariat, Peter Benenson House,
1 Easton Street, London WC1X 0DW, United Kingdom

amnesty.org

ΕΛΛΑΔΑ: ΣΥΝΟΡΟ ΕΛΠΙΔΑΣ ΚΑΙ ΦΟΒΟΥ

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΑΠΩΘΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΣΥΝΟΡΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Κάθε χρόνο, χιλιάδες πρόσφυγες και μετανάστες φτάνουν στα ελληνοτουρκικά σύνορα, ελπίζοντας να τα διασχίσουν και να εισέλθουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Μερικοί, όπως όσοι έρχονται από τη Συρία, δραπετεύουν από τη βία και τις συγκρούσεις. Άλλοι έρχονται αναζητώντας καλύτερο μέλλον.

Αυτή η έκθεση, σε συνέχεια της έκθεσης *Σύνορα της Ευρώπης: Καταπατήσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα σύνορα της Ελλάδας με την Τουρκία*, τεκμηριώνει πρόσθετες καταγγελίες ότι Έλληνες αξιωματούχοι «απωθούν» τακτικά και παράνομα πρόσφυγες και μετανάστες στην Τουρκία, παραβιάζοντας το ελληνικό και το διεθνές δίκαιο. Τα θύματα περιγράφουν πώς ορισμένα κρατικά όργανα, επιφορτισμένα με την επιβολή του νόμου, τους κακοποίησαν, έκλεψαν τα υπάρχοντά τους και έθεσαν σε κίνδυνο την ίδια τους τη ζωή. Με δεδομένη τη σωρεία στοιχείων ότι η Ελλάδα παραβιάζει πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στο δίκαιο της ΕΕ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει υποχρέωση να ενεργήσει.

Αυτή η έκθεση καταλήγει σε σειρά συστάσεων προς τις ελληνικές αρχές, ζητώντας την άμεση παύση της πρακτικής των απωθήσεων, καθώς και αποτελεσματικές έρευνες για όλες τις καταγγελίες παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα ελληνοτουρκικά σύνορα. Η Διεθνής Αμνηστία παροτρύνει επίσης την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να κινηθεί νομικές διαδικασίες κατά της Ελλάδας.

amnesty.org

Index: EUR 25/004/2014
Απρίλιος 2014

AMNESTY
INTERNATIONAL

